

Funded by the
European Union

Vlerësimi i nevojave për **Barazinë Gjinore**
me fokus **te të rinjtë në nevojë**,
akses në shërbimet bazë, përfshirë
dhunën seksuale dhe me bazë gjinore në

Njësitë administrative vendore
Velipoja dhe Shirgjan

Koordinuar nga

QENDRA SHQIPTARE PËR POPULLSINË DHE ZHVILLIMIN
ALBANIAN CENTER FOR POPULATION AND DEVELOPMENT

Funded by the
European Union

Vlerësimi i nevojave për barazinë gjinore në njësitë administrative vendore Velipojë dhe Shirgjan me fokus të rinjtë në nevojë, akses në shërbimet bazë, përfshirë dhunën seksuale dhe me bazë gjinore.

Ky publikim është prodhuar nga UNFPA në partneritet me Qendrën Shqiptare për Popullsinë dhe Zhvillimin në kuadër të Programit të Përbashkët të Kombeve të Bashkuara "Bashkimi Evropian për Barazinë Gjinore në Shqipëri" financuar nga Bashkimi Evropian dhe zbatuar nga UN Women dhe UNFPA në partneritet me Qeverinë Shqiptare".

Koordinuar nga

QENDRA SHQIPTARE PËR POPULLSINË DHE ZHVILLIMIN
ALBANIAN CENTER FOR POPULATION AND DEVELOPMENT

1. MIRËNJOHJE

Autorët dëshirojnë të shprehin falënderimet e tyre të sinqerta për stafin e Qendrës Shqiptare për Popullsinë dhe Zhvillimin, vendimmarrësit, autoritetet dhe specialistët nga Bashkia Shkodër dhe Elbasan, njësitë administrative Shirgjan dhe Velipojë, drejtues nga Drejtoritë Arsimore dhe Shëndetësore, mësuesit dhe profesionistët e kujdesit shëndetësor, si dhe një gamë e gjerë OSHC-sh dhe të rinjsh të përfshirë në këtë studim duke ofruar kohë, energji dhe kontribut për të lejuar administrimin efektiv të tij dhe mbledhjen e të dhënave në kohë.

Ekipi i punës shpreson që analiza dhe rekomandimet e këtij studimi të kontribuojnë pozitivisht në ndërtimin e një themeli të shëndoshë për punën e njësisë të qeverisjes vendore, institucioneve vendore të shëndetësisë dhe arsimit, organizatave të shoqërisë civile, prindërve, mësuesve, anëtarëve të komunitetit dhe vetë të rinjtë të adresojnë shqetësimet dhe çështjet e barazisë gjinore përmes programeve dhe ndërhyrjeve të përshtatura, planeve të zhvillimit lokal të cilat janë të ndjeshme në aspektin gjinor dhe të krijojnë një mjedis të favorshëm për të rinjtë që të lulëzojnë, duke u fokusuar në ofrimin e shërbimeve dhe shtrirjen tek vajzat dhe djemtë adoleshentë në zonat e pashërbyera/rurale.

2. SFONDI

2.1 Konteksti

Barazia gjinore, e përqendruar në të drejtat e njeriut, njihet edhe si synim zhvillimor më vete dhe si jetik për përshpejtimin e zhvillimit të qëndrueshëm. Nëse gratë e reja nuk janë në gjendje të realizojnë plotësisht të drejtat e tyre, zhvillimi njerëzor nuk do të avancohet. Është thelbësore t'i qasemi përfshirjes sistematike të grave të reja si një kusht për fuqizimin e të rinjve në përgjithësi.

Shqipëria shqiptare ka një histori të gjatë dominimi mashkullor. Gratë, dhe vajzat e reja në veçanti, përballen me diskriminim strukturor për shkak të natyrës patriarkale të shumicës së shoqërive. Gratë e reja janë shpesh ndër më të marginalizuarat, më të cenueshmet dhe – nëse jetojnë në zona rurale/të largëta, ose vendbanime të pasigurta njerëzore – më të vështirat për t'u arritur tek të rinjtë. Kërkohen më shumë përpjekje për të siguruar që mekanizmi i barazisë gjinore të jetë plotësisht funksional dhe që të gjitha strategjitë në nivel qendror dhe lokal të jenë të integruara gjinore.

Shqipëria është pjesë e konventave më të rëndësishme ndërkombëtare dhe instrumenteve rajonale të të drejtave të njeriut për barazinë gjinore, kundër dhunës me bazë gjinore dhe trafikimit të qenieve njerëzore, dhunës në familje¹ etj.

Në shtator 2015, Shqipëria miratoi Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm (OZHQ) që paraqesin pika të ngjashme hyrjeje të forta, veçanërisht për përfundimin e varfërisë (Qëllimi 1), shëndeti dhe mirëqenia e mirë (Qëllimi 3), arsimit cilësor (Objektivi 4), barazia gjinore (Qëllimi 5), punë e denjë (Qëllimi 8) dhe Objektivi 10 për pabarazitë e reduktuara.

Shqipëria ishte një nga katërmbëdhjetë vendet nga Evropa Qendrore dhe Lindore që mori pjesë në fazën e parë të konsultimeve globale “Të Ardhmen që duam” mbi zhvillimin e Axfordës së Zhvillimit pas 2015. Rezultatet dhe gjetjet e konsultimeve kombëtare, ushqehen me zhvillimin e kornizës së OZHQ. Pas konsultimeve, Qeveria e Shqipërisë ra dakord të pilotojë OZHQ të Qeverisjes, si për qëllime kombëtare, ashtu edhe për informimin e Axfordës së Zhvillimit pas 2015.

Kuadri ligjor dhe i politikave është përmirësuar në mënyrë mbresëlënëse. Ka pasur progres të mëtjeshëm në zbatimin e të drejtave të njeriut, forcimin e kornizës institucionale dhe legjislativë për trajtimin e të drejtave të grave si fuqizimi i grave, pjesëmarrja politike, punësimi, shëndeti dhe të drejtat riprodhuese, dhuna me bazë gjinore dhe mbrojtja e grupeve vulnerabël, në veçanti romët dhe komunitetet egjiptiane. dhe të drejtat e tyre. Ligji “Për shëndetin dhe të drejtat riprodhuese i vitit 2002 dhe “Për barazinë gjinore në shoqëri” i vitit 2004 ishin një nismë e rëndësishme e ndjekur nga ndryshimet në Kodin e Punës, Kodin Penal, Kodin Zgjedhor, ligjin e ri për barazinë gjinore, dispozita të reja për trafikimin, etj. , të cilat kanë krijuar një bazë të mirë ligjore.

Ka një progres në ngritjen e mekanizmave institucionalë për çështjet gjinore në nivel kombëtar dhe lokal si mjet kyç për zbatimin e politikave gjinore.

¹ Albania has ratified: Convention for the Elimination of all forms of Discrimination against Women (CEDAW) and its Protocol's; the Beijing Platform for Action of 1995; European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ECHR); CoE Convention on the Prevention and Combating of Violence against Women and Domestic Violence [Istanbul Convention]; International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR); International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR); UN Convention on the Rights of the Child (CRC); The European Social Charter together with its Protocols (1961-2002) and the Revised European Social Charter; Convention on the Rights of Persons with Disabilities; ILO Equal Remuneration Convention (No. 100); ILO Discrimination (Employment and Occupation) Convention (No. 111); ILO Convention to promote the Occupational Safety and Health, 2006 (No. 187), etc.

Është përmirësuar niveli i njohurive dhe zbatimi i konventave ndërkombëtare, instrumenteve ndërkombëtare dhe bazave ligjore kombëtare. Aktorë të ndryshëm shtetërorë dhe shoqëria civile luajtën një rol të rëndësishëm në ndërgjegjësimin dhe njohuritë dhe Shkolla e Magjistraturës është një institucion jetik në vend që ofron trajnime fillestare dhe të vazhdueshme për gjyqtarët dhe prokurorët. Oficerët e policisë, prokurorët dhe ‘pikat qendrore’ gjinore në ministritë e linjës janë trajnuar për parandalimin e diskriminimit në bazë të orientimit seksual dhe identitetit gjinor.

Ende dhuna në familje është një problem serioz në Shqipëri.

Disa organizata kyçe ndërkombëtare si OKB-ja (UNFPA, UNWomen, UNICEF dhe UNDP) dhe OSBE-ja luajnë një rol të rëndësishëm në mbështetjen e qeverisë dhe organizatave të shoqërisë civile dhe partnerëve të tjerë, në hartimin e ligjeve të reja ose akteve nënligjore, si dhe në mbështetjen e politikave të integritit gjinor dhe veprimet në vend.

Ka disa qendra të ofrimit të shërbimeve për çështjet e shëndetit riprodhues, këshillim social dhe ligjor, strehimore për gratë dhe vajzat e trafikuar dhe personat LGBT, si dhe një qendër psikosociale për viktimat e abuzimit seksual me standarde të përshtatshme.

2.2. Konteksti socio-ekonomik

Prirjet demografike tregojnë se popullsia shqiptare parashikohet të ulet, kryesisht për shkak të niveleve të ulëta të lindshmërisë dhe migrimit të vazhdueshëm jashtë vendit. Rënia e vazhdueshme e lindshmërisë që nga viti 2013 ka kontribuar gjithashtu në rënien e popullsisë. Në vitin 2018, shkalla e fertilitetit ishte 1.37 lindje të gjalla për grua në moshë riprodhuese, që është shkalla më e ulët që nga viti 2013 (1.73).

Arsimi në Shqipëri tregon një hendek të madh me mesataren e BE-28 si për burrat ashtu edhe për gratë, ndërsa hendeku gjinor favorizon djemtë në klasat më të ulëta dhe më pas ndryshon në arsimin e lartë, në favor të vajzave.²

Regjistrimi në arsimin parashkollor tregon një hendek të madh midis Shqipërisë, me 76,3 për qind, dhe BE-28, ku 95,4 për qind e fëmijëve janë të regjistruar në arsimin parashkollor. Dhe ndërsa regjistrimi i djemve dhe vajzave është praktikisht identik në BE-28, në Shqipëri djemtë kanë regjistrim më të lartë.

Tregu i punës tregon pabarazi midis grave dhe burrave në Shqipëri, të cilat janë më të mëdha se në BE-28. Gratë kanë përqindje më të ulëta të pjesëmarrjes në fuqinë punëtore dhe shkallë të punësimit, dhe përqindje më të larta të pasivitetit për shkak të përgjegjësisë shtëpiake. Treguesit e tregut të punës për Shqipërinë janë prapa atyre të BE-28. Rinia në Shqipëri ka përqindjet më të ulëta të pjesëmarrjes në fuqinë punëtore dhe normat e punësimit, dhe normat më të larta të papunësisë në krahasim me pjesën tjetër të popullsisë.³

Përkundër dallimeve në tregun e punës, edhe gratë përballen me një barrë të dyfishtë, pasi ato janë kryesisht përgjegjëse për punën e papaguar brenda familjes, e cila është e fokusuar kryesisht në punët e shtëpisë dhe kujdesin ndaj fëmijëve.

Së fundmi, hendeku gjinor i pagave është 10.7 për qind në Shqipëri dhe 16.0 për qind në BE-28.

² Youth in the EU-28 is for the ages 19-24 years

³ See <http://dataexplorer.wittgensteincentre.org/wcde-v2/>

Ndërsa përfaqësimi formal i grave është rritur, burrat mbajnë shumicën dërrmuese të pozitive politike dhe ekonomike të pushtetit. Futja e kuotës gjinore prej 30 për qind për Parlamentin Kombëtar rezultoi në një rritje të përqindjes së grave deputete (deputete) nga 23 për qind në vitin 2015 në 26,2 për qind në vitin 2019. Në nivel kuvendesh rajonale, ku zbatohet një kuotë prej 50 për qind, , 35.9 për qind e grave këshilltare janë gra.⁴

Për më tepër, ndërsa bashkive u janë dhënë kompetenca më të mëdha për politikëbërje, njësitë të qeverisjes vendore (NJQV) ende u mungojnë burimet e mjaftueshme financiare dhe kapacitetet administrative për t'i ushtruar ato në mënyrë efektive. Përfaqësimi i grave në pushtetin vendor ka nevojë për përmirësim. Edhe pse 44 për qind e vendeve të këshilltarëve vendorë u fituan nga gratë në zgjedhjet e fundit vendore, vetëm tetë nga 61 bashkitë drejtohen nga gra. Komunitat kanë nevojë për ndërtim të vazhdueshëm të kapaciteteve për stafin e tyre. Autonomia fiskale e NJQV-ve është në rrezik, pasi pjesa më e madhe e buxhetit të tyre varet nga transfertat kombëtare. Si rezultat, megjithëse komunitat po përmirësohen në mbledhjen e të hyrave vetanake, aftësia e përgjithshme e institucioneve vendore për të ofruar shërbime publike cilësore mbetet e kufizuar.

Situata e tyre financiare është bërë gjithnjë e më e komplikuar nga pandemia, me burimet në dispozicion të NJQV-ve duke u tkurrur më tej (Raporti i BE-së 2021).

2.3. Kuadri ligjor, institucionet dhe politikat me rëndësi për barazinë gjinore

Shqipëria ka bërë përparim të konsiderueshëm në krijimin e një kuadri dhe politikash përkatëse institucionale, si dhe në angazhimet e ndryshme ndërkombëtare për të garantuar barazinë gjinore.

- **Kushtetuta e Shqipërisë (KSH):** Kushtetuta shpreh parimin e barazisë para ligjit dhe ndalon diskriminimin (neni 18). Kushtetuta nuk përfshin referenca për orientimin seksual dhe identitetin gjinor, legjislacioni anti-diskriminues i Shqipërisë ndalon diskriminimin ndaj personave lezbike, homoseksualë, biseksualë, transgjitorë dhe interseks (LGBTI).
- **Statusi i Konventave Ndërkombëtare:** Republika e Shqipërisë zbaton të drejtën ndërkombëtare që është e detyrueshme për të (neni 5 i Kushtetutës së Shqipërisë). Marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara mbizotërojnë mbi legjislacionin kombëtar (KSH neni 116/1) dhe “Marrëveshja ndërkombëtare e ratifikuar me ligj ka epërsi ndaj ligjeve të vendit që nuk përputhen me të” (neni 122/2 AK). Marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara janë pjesë e sistemit të brendshëm juridik pasi botohen në Fletoren Zyrtare. Zbatohen drejtpërsëdrejti, me përjashtim të rasteve kur vetëekzekutimi është i pamundur dhe zbatimi i tij kërkon nxjerrjen e ligjit.
- **Ligjet:** Shqipëria ka zhvilluar një legjislacion adekuat për trajtimin e mbrojtjes së të drejtave të njeriut-gruas. Legjislacioni shqiptar në përgjithësi pasqyron standardet e OKB-së dhe evropiane në lidhje me barazinë gjinore për të dhënë mundësi të barabarta. Zbatimi/zbatimi më i mirë i legjislacionit mbetet ende sfida më e madhe në Shqipëri.
- **Ligji Nr. 9970/24.07.2008 “Për Barazinë Gjinore në Shoqëri” (LBGJ):** Qëllimi, objektivat dhe dispozitat për mbrojtjen dhe parandalimin e NJQV-së janë krijuar si të tilla për të ofruar mbrojtje efektive kundër diskriminimit me bazë gjinore dhe çdo formë e

⁴https://www2.unwomen.org/media/field%20office%20albania/attachments/publications/2020/12/cgeb%20albania_report_1.pdf?la=en&

sjelljes që nxit diskriminimin. Gjithashtu, përmes përcaktimit të masave për të siguruar mundësi të barabarta për gratë dhe burrat, ajo synon të eliminojë diskriminimin me bazë gjinore në çfarëdo forme që mund të ndodhë.

- **Ndryshimet e ligjit nr.9669, datë 18.12.2006 “Për masat ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare”**⁵ bëjnë një përpjekje të qartë drejt harmonizimit të plotë me acquis komunitare të BE-së, Konventën e Këshillit të Evropës “Për parandalimin dhe luftimin e dhunës ndaj grave dhe në familje. dhuna” dhe Rekomandimet e Komitetit GREVIO. Këto ndryshime janë gjithashtu në përputhje dhe përmbushin rekomandimet e Komitetit CEDAW për Shqipërinë. Ligji parashikon përmirësime në standardet e mbrojtjes së viktimave dhe bën më të qarta detyrimet e autoriteteve përgjegjëse kundër dhunës në familje dhe dhunës me bazë gjinore.
- **Kodi Penal (KP)** ka miratuar dispozita për mbrojtjen e dinjitetit të njeriut, të drejtave dhe lirive të njeriut për çdo person që konsideron mbrojtjen nga dhuna dhe ngacmimi, konkretisht ndëshkimi i veprave penale kundër moralit dhe dinjitetit si fyerja, shpifja, përndjekja [Neni 121/a.], Përhapja e sekreteve personale [neni 122]; ndëshkimi i veprave penale kundër shëndetit si rrahja [neni 90] etj.; ndëshkimi i krimeve seksuale dhe kualifikimi i ngacmimit seksual si vepër penale;⁶ ndëshkimi i dëmit fizik, psikologjik, seksual ose ekonomik, ndëshkimi i trafikimit etj.
- Është miratuar **Ligji për Konsultimin Publik [2014]** që përcakton normat procedurale për transparencë dhe pjesëmarrje të publikut në vendimmarrje. Ky ligj në përgjithësi është në përputhje me standardet evropiane.
- Autoriteti kryesor kombëtar përgjegjës për këto çështje është **Ministri i Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale (MSHSP)**.
- **Kuvendi i Shqipërisë** përfshin gjithashtu struktura që mbështesin barazinë gjinore. Nënkomisioni për Barazi Gjinore dhe Parandalimin e Dhunës ndaj Grave është pjesë e Komisionit të përhershëm parlamentar për Punë, Çështje Sociale dhe Shëndetësi.
- Për më tepër, **Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi** është një organ i pavarur i themeluar në vitin 2010 që mbron individët nga diskriminimi duke përfshirë diskriminimin me bazë gjinore.
- Shqipëria ka ratifikuar **Konventën për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave (CEDAW)** në 1993 dhe Konventën e Këshillit të Evropës për parandalimin dhe luftimin e dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje (Konventa e Stambollit) të ratifikuar nga Shqipëria në 2012. Shqipëria është një shtet anëtar i Platformës për Veprim të Pekinit (1995) dhe Rezolutës 1325 të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara për gratë, paqen dhe sigurinë.⁷
- Boshllëqet aktuale në statistikat administrative të ndara sipas seksit dhe të dhënat gjinore ka të ngjarë të përforcojnë pabarazitë ekzistuese dhe ciklin vicioz midis mungesës së të dhënave dhe mungesës së veprimeve korrigjuese.⁸

⁵ Law No 47/2018 On Some Additions and Amendments to the Law No 9669 of 18.12.2006, “On Measures Against Violence in Family Relations”.

⁶ Other forms of violence such as sexual violence, stalking, forced marriage and sexual harassment, were either introduced or entirely remodeled with the amendments to the CCA made by Law No. 144/2013. See also, [Grevio baseline report](#) pg 12.

⁷ [Instat.gov.al/media/6661/gender_equality_index_for_the_republic_of_albania_2020.pdf](https://www.instat.gov.al/media/6661/gender_equality_index_for_the_republic_of_albania_2020.pdf)

⁸ https://www2.unwomen.org/media/field%20office%20albania/attachments/publications/2020/12/cgeb%20albania_report_1.pdf?la=en&vs=42

2.4. Dhuna ndaj grave/dhuna me bazë gjinore mbetet

Dhuna ndaj grave/dhuna me bazë gjinore mbetet e përhapur, prek më shumë se 50 për qind të grave në Shqipëri dhe sfidon integritetin e të gjitha grave dhe vajzave.

Nga ana tjetër, raporti i analizës së thelluar i disa studimeve mbi dhunën ndaj adoleshentëve dhe të rinjve hedh edhe një herë dritë mbi të gjithë ata përcaktues që lidhen me abuzimin fizik, emocional dhe seksual të tyre. Ai gjithashtu paraqet një analizë të detajuar të kuadrit ligjor dhe thekson rëndësinë e marrjes së masave të duhura në luftën kundër dhunës ndaj adoleshentëve dhe të rinjve.⁹

Jo të gjithë Mekanizmat e Koordinuar të Referimit (MKR) të krijuara në komuna për të trajtuar rastet e dhunës në familje funksionojnë në mënyrë efektive. Shërbimet e specializuara mbështetëse janë të pamjaftueshme, të buxhetuara, të pamjaftueshme dhe jo të përshtatura për të trajtuar të gjitha format e dhunës dhe të gjitha grupet e grave ose anëtarëve të tjerë të familjes në nevojë.

Qasja në drejtësi mbetet një fushë ku gratë përballen me barriera të konsiderueshme në kërkimin e të drejtave të tyre sociale, ekonomike dhe njerëzore.

Të dhënat/informacionet për aspektet gjinore të menaxhimit të burimeve natyrore, ndotjes së mjedisit dhe ndikimeve të ndryshimeve klimatike mbeten shumë të kufizuara në Shqipëri, gjë që nxjerr në pah një lëshim/boshllëk të qartë në ndërgjegjësimin, diskursin dhe politikat.

Financimi adekuat i barazisë gjinore dhe të drejtave të grave është thelbi i një strategjie zhvillimi dhe rimëkëmbjeje të zgjuar, efektive dhe largpamëse.

Megjithatë, shpenzimet e qeverisë për masat e DhF/DHBGJ përbëjnë vetëm 0.1 për qind të fondeve totale të alokuara, janë të papërfillshme kundrejt buxhetit të përgjithshëm dhe në mospërputhje me angazhimet e Strategjisë.¹⁰ Kështu, (të paktën) në fushën e DhF/DHBGJ, burimet nuk ndahen siç ishte planifikuar fillimisht.

2.5 Zbatimi i strategjive dhe financimi

Në shkurt 2020, Ministri i Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale nisi hartimin dhe miratimin e Procedurave Standarde të Veprimit (PSV) për kujdesin shëndetësor dhe punonjësit socialë që merren me rastet e dhunës në familje ose me bazë gjinore, për të rritur bashkëpunimin dhe efektivitetin e MKR-ve.¹¹ Për punonjësit e kujdesit shëndetësor, PSV-të u miratuan për të reduktuar rrezikun e grave dhe vajzave që përjetojnë dhunë me bazë gjinore në situata emergjente civile. Në maj 2020, u përgatitën dy protokolle se si MKR-të do të menaxhonin rastet e dhunës në familje të lidhura me COVID-19 dhe u dërguan në komuna.¹² Në korrik 2020, QShPZh koordinoi 9 trajnime online mbi PSV-të për koordinatorët lokalë, kujdesin shëndetësor dhe punonjësit socialë nga të gjitha bashkitë (1678 pjesëmarrës).

⁹ https://albania.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/adolescent_and_youth_abuse_in_albania.pdf

¹⁰ People's Advocate 2019 Annual Report, published online in Albanian: See: <https://www.avokatipopullit.gov.al/media/manager/website/reports/Raporti%20Vjetor%202019%20-%20Avokati%20i%20Popullit.pdf>

¹¹ Prepared with UNFPA support

¹² Prepared with UNDP support: a) Protocol on managing domestic violence cases at local level through the CRM, b) Protocol on managing domestic violence cases at local level through the CRM during the COVID-19 situation"; https://www.al.undp.org/content/albania/en/home/library/womens_empowerment/protokoll-i-menaxhimit-te-rasteve-tedhunes-ne-familje-ne-nivel-.html

2.6. Njësitë Administrative Velipojë dhe Shirgjan

Njësia administrative Velipojë është pjesë e Bashkisë Shkodër. Në këtë zonë administrative funksionojnë dy shkolla: Shkolla Gjithëpërfshirëse/Shkolla e Bashkuar "Nikolle Zagorjani" dhe shkolla 9-vjeçare "Gjergj Vate Martini" me gjithsej 550 nxënës nga të dyja shkollat me probleme të shumta sociale, ndër të cilat dhuna në familje dhe martesat e hershme mund të identifikohen si çështja kryesore mes vajzave adoleshente. Kjo njësi administrative përfshin 11 fshatra: Velipojë, Pulaj, Luarzë, Baks-Rrjoll, Gomsiqe, Baks i Ri, Pulaj, Reç i Ri, Ças, Mali Kolaj dhe ka një popullsi prej 9574 banorë.¹³

Njësia Administrative Velipojë ka 1 (një) Qendër Shëndetësore me vendndodhje në fshatin Velipojë dhe 5 autoambulanca të vendosura në të gjitha fshatrat përbërëse të Njësisë Administrative Velipojë, disa prej të cilave nuk janë funksionale.

Pranë kësaj Njësie Administrative është ngritur dhe funksionon një shërbim celular që ofron shërbime si p.sh informacion, këshillim, orientim, shërbime psiko-sociale dhe i vjen në ndihmë të gjithë komunitetit, fëmijëve, të rinjve dhe familjes në tërësi.

Velipoja është një zonë me probleme të theksuara ekonomike, në disa fshatra. Një mundësi e mirë në këtë zonë në sektorin ekonomik ka qenë peshkimi. Popullsia e ka përdorur peshkimin kryesisht në zonën përreth liqenit dhe zonën përreth lagunës së Vilunit për konsum familjar, por edhe për tregti.

Krahas vështirësive ekonomike dhe sociale që paraqet zona, gjatë sezonit veror turizmi ofron një mundësi të mirë punësimi sezonal për banorët e interesuar në grupmosha të ndryshme. Gjatë stinës së verës, gratë punësohen në restorante, hotele ose të vetëpunësuara duke shitur produktet e tyre vetëkultivuese.

Vështirësia më e madhe në këtë zonë është gjatë stinës së dimrit pasi një pjesë e madhe e fshatrave kryesisht Baks e Vjetër dhe Qas përballen me përmytjet e zonës për një periudhë të gjatë kohore. Kjo situatë vështirëson jetesën e këtyre familjeve.

Turizmi detar përfshin angazhimin sezonal të të rinjve dhe gjithashtu përfshirjen e tyre në këto subjekte.

Njësia Administrative Shirgjan është pjesë e Bashkisë Elbasan me një popullsi totale prej 10896 banorësh. Njësia Administrative Shirgjan ka një numër të konsiderueshëm familjesh rome dhe egjiptiane dhe për rrjedhojë ka shumë probleme të forta sociale që lidhen me braktisjen e shkollës, martesat e hershme, migrimin dhe emigracionin. Kjo Njësi Administrative rurale është më pak e arritshme nga OSHC-të lokale dhe është problematike për sa i përket çështjeve sociale siç referohet nga psikologu i Drejtorisë Arsimore. Kjo Njësi administrative përfshin fshatrat: Shirgjan, Bathes, Bujqes, Jagodinë, Kuqan, Kryezjarr, Mjekës. 189 të rinj janë pjesë e shkollave të mesme të Njësisë Administrative Shirgjan.

¹³ Information on Administrative Units of Velipoja and Shirgjan are provided by local authorities

3. QËLLIMI I STUDIMIT

Qëllimi i këtij studimi ishte marrja e një pasqyre të përgjithshme të situatës së barazisë gjinore në njësitë administrative vendore Velipojë dhe Shirgjan me fokus tek të rinjtë në nevojë, aksesit në shërbimet bazë; vlerëimi i rolit të pushtetit vendor dhe strukturave të tjera publike për të mbështetur këto grupe, në mënyrë që të shërbejnë si bazë për ndërhyrjet orientuese për t'u mundësuar NJQV-ve të krijojnë një mjedis të favorshëm për të rinjtë për të realizuar potencialin e tyre, duke u fokusuar në planet dhe shërbimet e zhvillimit rinor të përgjegjshëm gjinor.

4. METODOLOGJIA

4.1. Llojet e qasjeve kërkimore të përdorura

Për të hedhur dritë rreth pyetjeve kërkimore shkencore, ne përdorëm qasjen sasiore dhe cilësore.

Ndërsa qasja sasiore lejon përcaktimin e ekzistencës së lidhjeve statistikore midis variablave dhe shtrirjes së fenomeneve me interes brenda popullatës së studimit, qasja cilësore eksploron idetë dhe opinionet e pjesëmarrësve të cilat nuk mund të hetohen përmes kësaj qasjeje.

4.2. Detaje të qasjes sasiore dhe cilësore

Në njësinë administrative Shirgjan, Bashkia Elbasan, u intervistuan 60 të rinj.

Në njësinë administrative Velipojë janë intervistuar 51 të rinj.

Dy administratorë lokalë u përfshinë në administrimin e pyetësorëve. Koordinatorët lokalë kishin një përvojë të gjatë në kryerjen e anketave sasiore dhe cilësore dhe kishin një njohuri të shkëlqyera të situatës së komunitetit lokal.

Edhe pse dy anëtarë të stafit vendor me përvojë u rekrutuan si administratorë të pyetësorit, ata iu nënshtruan një trajnimit të shkurtër specifik për qëllimin e studimit aktual. Trajnimi dhe orientimi i shkurtër përfshiu shpjegimin e qëllimit dhe objektivave të studimit, një prezantim të instrumenteve të studimit dhe procedurave që duhen ndjekur, si dhe aspektet etike të procesit të intervistimit.

Qasja sasiore konsistonte në një sërë intervistash ballë-për-ballë, duke përdorur një pyetësor gjysmë të strukturuar (kryesisht pyetje të mbyllura dhe disa pyetje të hapura) me të rinj nga zonat rurale të varfëra, me akses të pakët, të njësisë administrative Shirgjan dhe Velipojë.

Kohëzgjatja mesatare e intervistës me të rinjtë ishte rreth 40 minuta.

4.3. Analiza statistikore

Për të përshkruar të dhënat kategorike u raportuan numrat absolutë dhe frekuencat përkatëse. Për të kontrolluar nëse kishte dallime domethënëse në shpërndarjen e disa variablave kategorike sipas kategorive të një variabli tjetër kategorik, u realizua testi hi katror. U përdorën tabelat dhe grafikët për të treguar dhe vizualizuar informacionin përkatës.

Në të gjitha rastet një lidhje statistikore u konsiderua si statistikisht e rëndësishme nëse vlera P-së ishte <0.05 .

E gjithë analiza statistikore u krye përmes softuerit statistikor IBM Statistical Package for Social Sciences softëare (IBM SPSS Statistics), versioni 26.

5. KUFIZIMET E STUDIMIT

Anketa aktuale bart disa kufizime:

- Së pari, sondazhi përfshiu vetëm nga një njësi administrative në bashkinë Elbasan dhe Shkodër, secila. Njësitë administrative të përzgjedhura nuk përfaqësojnë të gjitha njësitë administrative të çdo bashkie (janë 13 njësi administrative në bashkinë Elbasan dhe 11 njësi administrative në bashkinë Shkodër) dhe këto nuk përfaqësojnë të gjitha njësitë administrative të vendit. Prandaj, përgjithësimi i rezultateve sasiore është problematik. Megjithatë, qëndrat e përzgjedhura të anketimit ndodhen në Shqipërinë Qendrore (bashkia e Elbasanit) dhe Veriore (bashkia Shkodër), duke përfaqësuar kështu dy nga tre rajonet e Shqipërisë. Gjithashtu, rezultatet e anketave cilësore kanë vetëm vlefshmëri të brendshme, duke arritur kështu elementin e vetëm kritik të qasjes cilësore.
- Së dyti, kampionimi jo probabilitar dobëson më tej përfaqësueshmërinë e popullatës së studimit (për sa i përket të dhënave sasiore).
- Së treti, anketa sasiore e kryer është e një natyre transversale (kros-seksionale) dhe për këtë arsye nuk mund të përcaktohen marrëdhëniet shkak-pasojë dhe nuk mund të përcaktohet sekuenca kohore e ngjarjeve. Në këtë kontekst, çdo lidhje midis variablave të studimit duhet të interpretohet me kujdes.
- Së katërti, biasi sistematik i informacionit nuk mund të përjashtohet pasi të rinjtë mund të kenë ndarë informacion të pavërtetë me intervistuesit. Megjithatë, ne nuk mendojmë se kjo është një çështje madhore, sepse ekipi në terren bëri gjithçka që kishte në dorë për të minimizuar biasin e informacionit, duke u siguruar pjesëmarrësve anonimitetin dhe privatësinë e përgjigjeve të tyre, ata fituan besimin dhe besimin e të intervistuarve dhe procesi i intervistimit ndodhi privatisht, pa praninë e personave të tretë. Gjithashtu, ne mendojmë se nuk ka asnjë arsye apo presion të çfarëdo lloji që i detyron të anketuarit të mos ndajnë informacione të vërteta në këtë rast: pyetjet nuk ishin aq të ndjeshme apo sensitive dhe tema që diskutohej është një shqetësim i vërtetë për komunitetin.

6. GJETJET

6.1. Karakteristikat e përgjithshme të pjesëmarrësve në studim

3.1.1. Karakteristikat e përgjithshme të pjesëmarrësve

Në studim morën pjesë 111 të rinj, 60 individë në Elbasan (njësia administrative Shirgjan) dhe 51 në Shkodër (njësia administrative Velipojë) [Tabela 1].

Tabela 1. Shpërndarja e të rinjve sipas vendbanimit

Bashkia	Njësia administrative	Numri	Përqindja (%)
Elbasan	Shirgjan	60	54.1
Shkodër	Velipojë	51	45.9
Gjithsej		111	100.0

Për sa i përket moshës, 88 të rinj (79.3%) ishin të grupmoshës 15-18 vjeç, dhe 23 të rinj ose 20.7% e pjesëmarrësve në studim ishin midis 19-30 vjeç në kohën e studimit (shih Tabelën 2 për më shumë detaje). Rreth dy të tretat (65.8%) e të gjithë të rinjve ishin femra dhe përqindja e femrave në Elbasan dhe Shkodër ishte përkatësisht 65% dhe 66.7%. Rreth tre të katërtat (79.3%) e pjesëmarrësve kishin arsim të mesëm, 18% kishin arsim universitar dhe pjesa e mbetur prej 2.7% kishin arsim 9-vjecar ose më pak (Tabela 2).

Tabela 2. Shpërndarja e pjesëmarrësve në studim sipas moshës, gjinisë dhe arsimit

Variabli	Elbasan		Shkodër		total	
	Numri	%	Numri	%	Numri	%
Mosha						
15 vjeç	10	16.7	6	11.8	16	14.4
16 vjeç	18	30.0	21	41.2	39	35.1
17 vjeç	14	23.3	8	15.7	22	19.8
18 vjeç	10	16.7	1	2.0	11	9.9
19 vjeç	7	11.7	2	3.9	9	8.1
21 vjeç	1	1.7	1	2.0	1	0.9
22 vjeç	-	-	-	-	-	-
23 vjeç	-	-	1	2.0	1	0.9
25 vjeç	-	-	1	2.0	1	0.9
26 vjeç	-	-	1	2.0	1	0.9
27 vjeç	-	-	3	5.9	3	2.7
28 vjeç	-	-	2	3.9	2	1.8
29 vjeç	-	-	2	3.9	2	1.8
vjet	-	-	2	3.9	2	1.8
Grup-mosha						

15-18 vjeç	52	86.7	36	70.6	88	79.3
19-30 vjeç	8	13.3	15	29.4	23	20.7
Seksi						
Mashkull	21	35.0	17	33.3	38	34.2
Femër	39	65.0	34	66.7	73	65.8
Niveli arsimor						
Shkollë 9-vjecare ose më pak	3	5.0	0	0.0	3	2.7
Shkollë e Mesme	45	75.0	43	84.3	88	79.3
Universitet	12	20.0	8	15.7	20	18.0

6.2. Normat gjinore, ndërveprimi social dhe dhuna

Pjesëmarrësve të rinj iu kërkua të shprehnin mendimet e tyre për normat gjinore, dhunën dhe ndërveprimet e ndryshme sociale.

3.2.1. Normat gjinore – të drejtat dhe rolet e grave dhe burrave

Të rinjtë u ftuan të pajtohen ose të mos pajtohen me një sërë deklaratash që theksojnë rolin e burrit dhe gruas në situata të ndryshme. Figura 1 tregon dallimet gjinore në lidhje me këto deklaratë. Është e qartë se ka një ndryshim gjinor, me përqindje në mënyrë domethënëse më të larta të të rinjve meshkuj që bien dakord për një sërë deklaratash që nënkuptojnë supremacinë e burrit/bashkëshortit (deklarata të tilla si: "Gruaja duhet t'i bindet burrit të saj, edhe nëse ajo nuk është dakord" ose " Është detyrë e burrave të jenë liderë, jo e grave", ose "Vajzat/gratë duhet të gatujnë dhe të kujdesen për familjen" për shembull) dhe e kundërta është e vërtetë në lidhje me deklaratat që nënkuptojnë supremacinë e gruas/bashkëshortes (deklarata të tilla si: "Një grua duhet të jetë në gjendje të zgjedhë miqtë e saj, edhe nëse burri i saj nuk e miraton" për shembull).

Nuk u vunë re dallime statistikisht domethënëse në lidhje me moshën, nivelin arsimor dhe statusin martesor të pjesëmarrësve, që do të thotë se këto qëndrime janë të bazuara në gjini duke reflektuar stereotipe gjinore. Megjithatë, përqindje në mënyrë domethënëse më të larta të të rinjve të Velipojës ranë dakord me shumicën e deklaratave patriarkale që favorizonin burrat kundrejt grave, krahasuar me të rinjtë e Shirgjanit. Kjo nënkupton që stereotipi gjinor ushtrohet me intensitet të ndryshëm në varësi të mentalitetit lokal që mbizotëron.

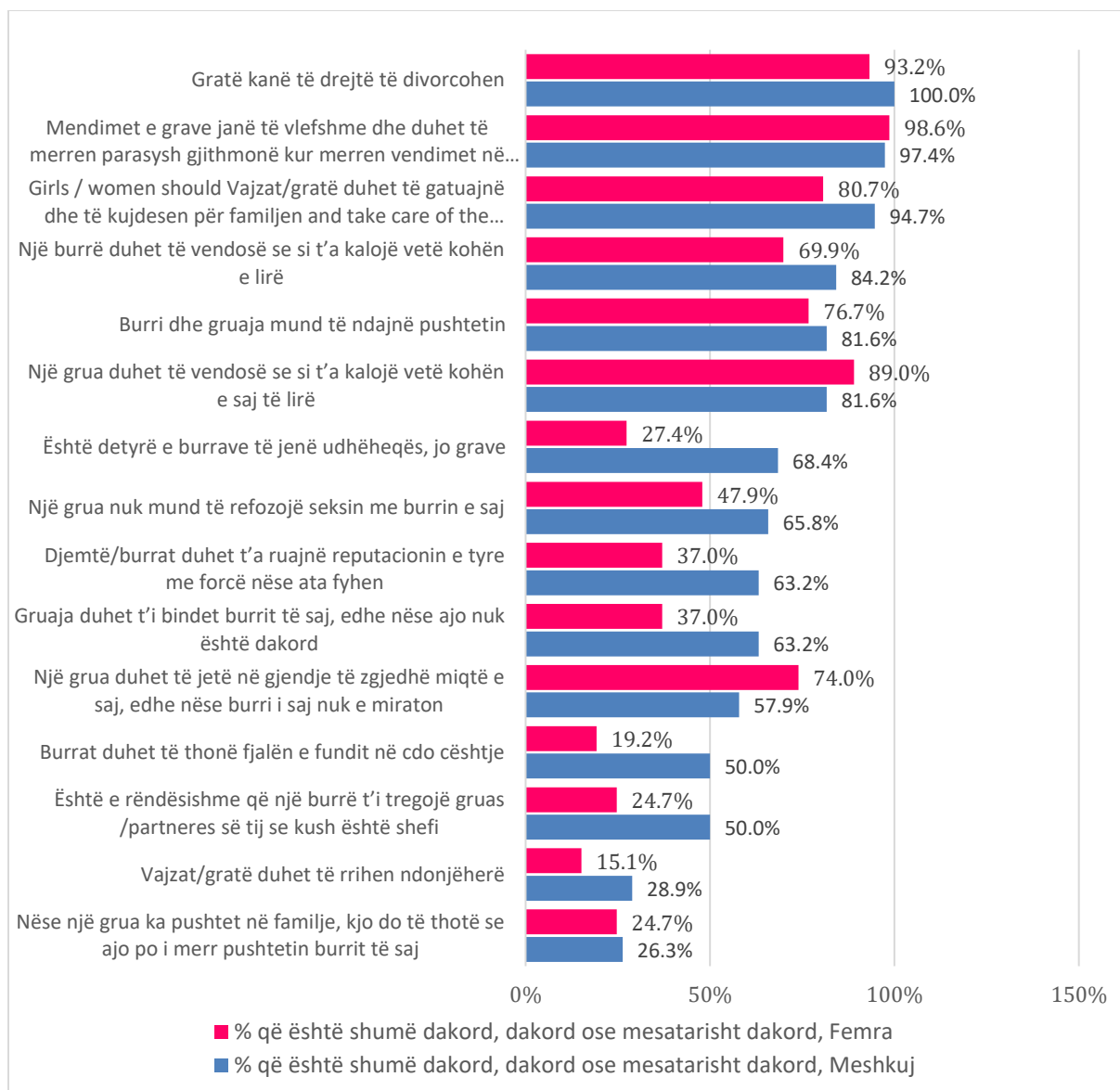

Figura 1. Opinonet e të anketuarve për të drejtat dhe rolet e grave

6.3. Problemet me të cilat përballen të rinjtë dhe të rejtat në këtë zonë

Të rinjtë u ftuan të jepnin informacion rreth llojit të problemeve me të cilat përballen të rinjtë dhe të rejtat që banojnë në këtë zonë. Nga të gjithë pjesëmarrësit, 76.6% e tyre përmendën probleme të ndryshme dhe Figura 2 tregon një përmbledhje të përgjigjeve të tyre. Problemi më i shpeshtë ishte dhuna e formave të ndryshme (dhunë psikologjike, seksuale dhe familjare) kryesisht ndaj grave, e raportuar nga 37.6% e të anketuarve, e ndjekur nga çështjet e pabarazisë gjinore (28.2%), bullizmi (27.1%), paragjykimi ndaj grave (18.8%) dhe papunësia (5.9%).

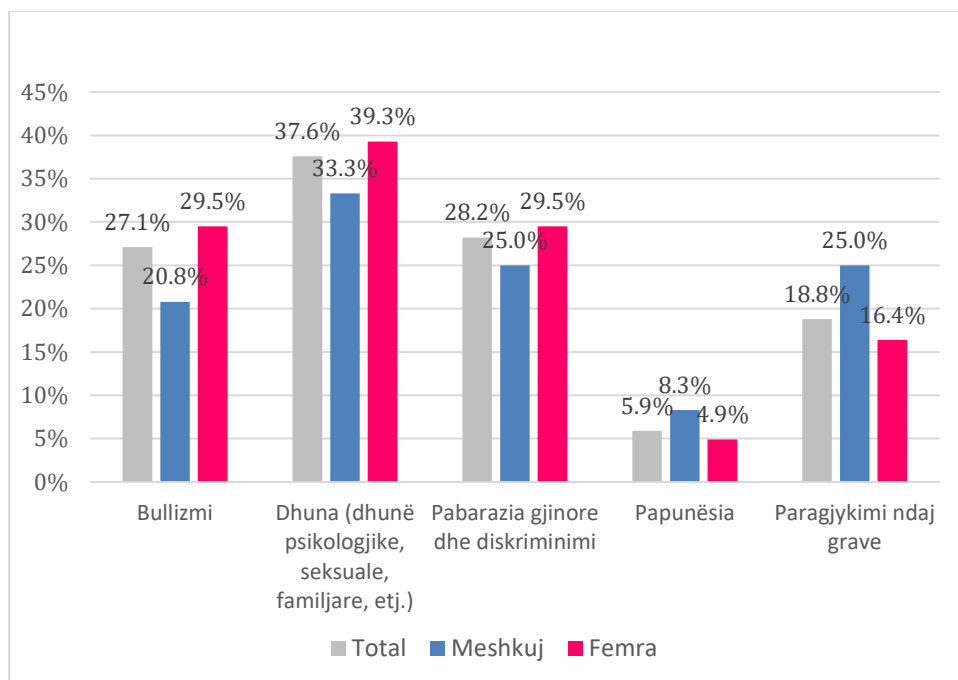

Figura 2. Opinonet e pjesëmarrësve për problemet lokale me të cilat përballen të rinjtë dhe të rejat

Në mënyrë interesante, proporcione në mënyrë domethënëse më të larta të të rinjve në Shkodër sesa në Elbasan raportuan për bullizëm (përkatësisht 36.8% kundrejt 19.1%), dhunë (52.6% kundrejt 25.5%, përkatësisht), papunësi (përkatësisht 13.2% kundrejt 0%), ndërsa trendi i kundërt është vërejtur për pabarazinë gjinore dhe diskriminimin (përkatësisht 10.5% kundrejt 42.6%). Nuk u vërejtën dallime statistike domethënëse në lidhje me gjininë, moshën, nivelin arsimor dhe statusin martesor të pjesëmarrësve.

6.4. Dëshmitarët e dhunës në komunitet

Të rinjtë u pyetën nëse njihin gra apo burra të rinj që kanë përjetuar dhunë në komunitetin e tyre lokal. Në përgjithësi, tetë nga dhjetë të rinj (80.2%) iu përgjigjën pozitivisht kësaj pyetjeje. Përqindje në mënyrë domethënëse më të larta të femrave dhe atyre të moshës 19-30 vjeç raportuan se njihnin të rinj të tjerë që vuajnë nga dhuna në komunitetin e tyre lokal, krahasuar me bashkëmoshatarët e tyre përkatës (Figura 3); gjithashtu, përqindje më të larta të të rinjve në Shkodër (88.2%) sesa në Elbasan (73.3%) raportuan të njëjtën gjë, por kjo diferencë ka vetëm domethënie statistikore në kufi ($P=0.059$). Gjithashtu, këto proporcione rriten me rritjen e nivelit arsimor, por kjo duket se ngatërrohet nga efekti i moshës, siç u vërejt më sipër. Së fundmi, duket se nuk ka dallime në njohuritë për dhunën sipas statusit martesor, edhe pse të gjithë pjesëmarrësit e martuar njihnin dikë të ri që vuante nga dhuna në komunitetin e tyre krahasuar me përqindje më të ulëta të pjesëmarrësve të statuseve të tjera martesore që raportuan të njëjtën gjë (Figura 3).

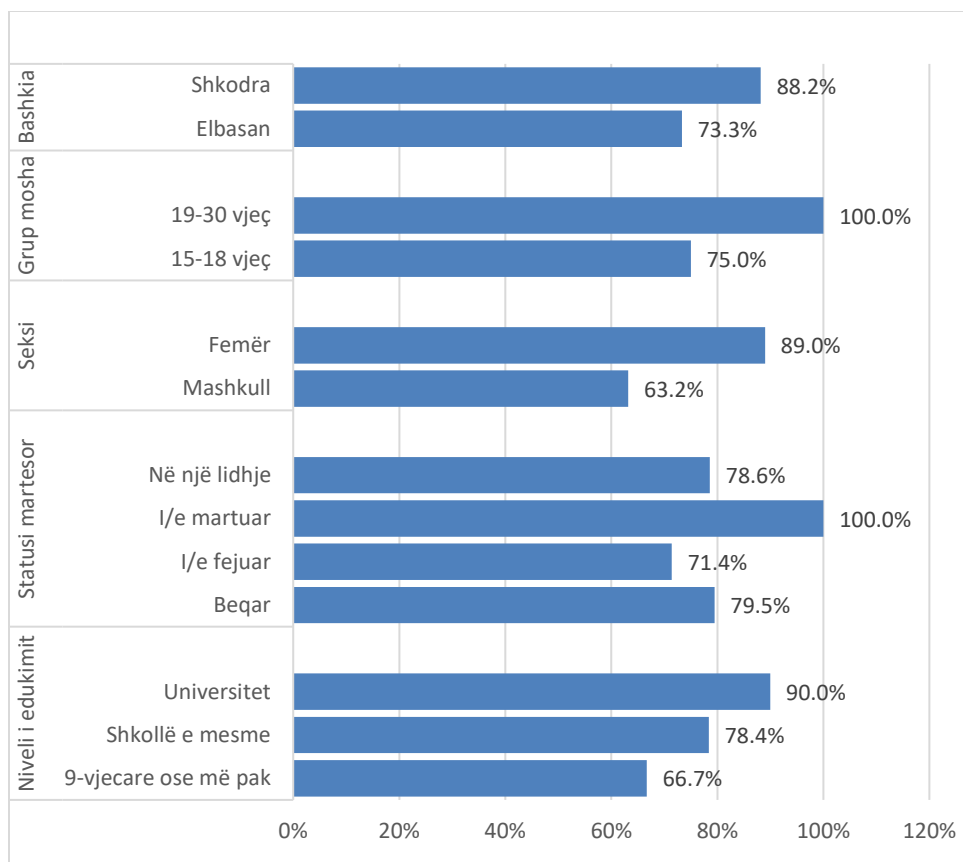

Figura 3. Përqindja e të rinjve që njohin dikë që vuan dhunë në komunitetin e tyre lokal, sipas karakteristikave bazë

Ndër ata që thanë se njihnin dikë që kishte përjetuar dhunë, 74.2% raportuan dhunë psikologjike, 41.6% raportuan dhunë fizike dhe 16.9% raportuan dhunë seksuale (Figura 4).

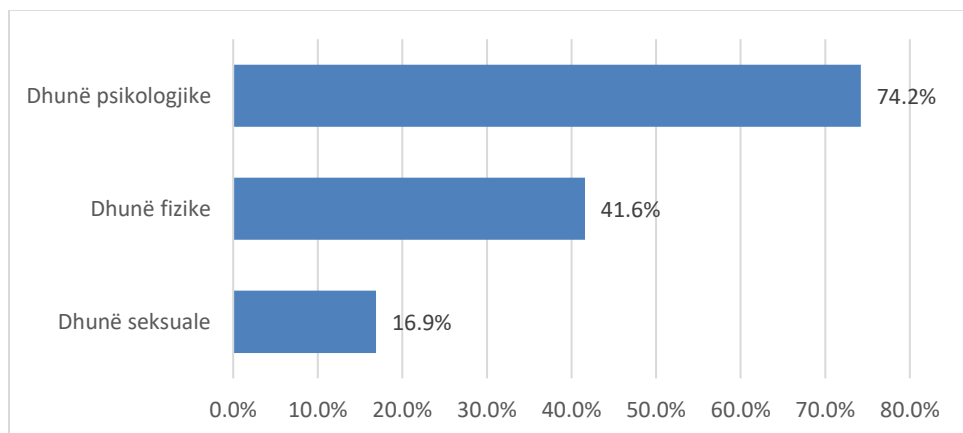

Figura 4. Përqindja e të rinjve që njohin dikë që vuan lloje të ndryshme dhune

Në lidhje me mënyrën sesi komuniteti u përgjigj ndaj këtyre episodeve të dhunës, 55.8% e të anketuarve thanë se “nuk kishte fare reagim”, në 27.9% të rasteve episode të tilla u raportuan në policinë e shtetit, 11.6% e të anketuarve thanë se ofroheshin masa psiko-sociale dhe mbështetje për viktimat (Figura 5).

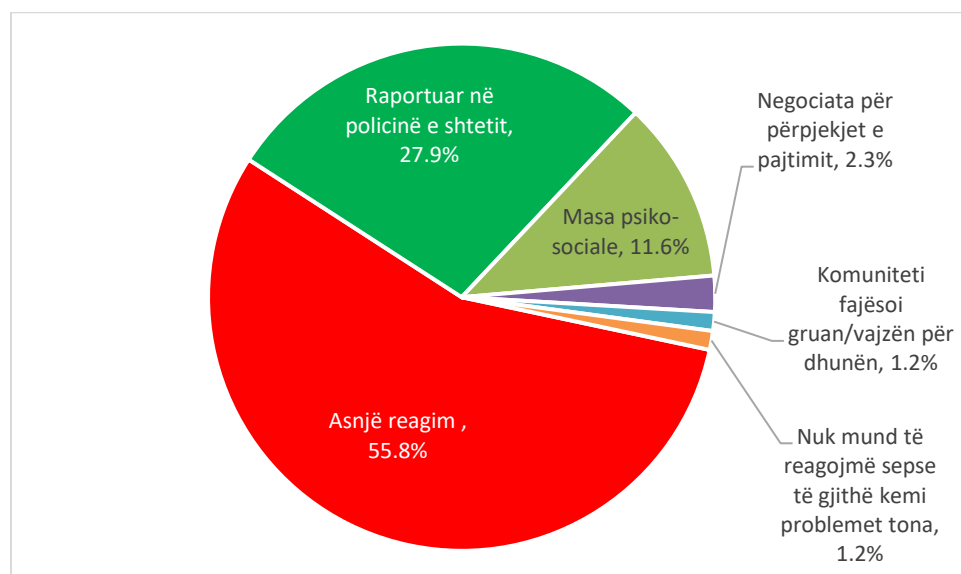

Figura 5. Si u përgjigj komuniteti ndaj episodeve të dhunës, sipas opinioneve të pjesëmarrësve të rinj

Përqindja e të rinjve që raportuan se komuniteti nuk reagoi fare ndaj episodeve të dhunës ishte në mënyrë domethënëse më e lartë në Shkodër (72.1%) sesa në Elbasan (39.5%).

6.5. Siguria në komunitet

Të rinjtë u ftuan të raportojnë nëse ndihen të sigurt në komunitetin e tyre lokal. Dy të tretat e të gjithë pjesëmarrësve raportuan se ndiheshin të sigurt në komunitetin e tyre lokal, por një e treta nuk ndiheshin të sigurt në komunitetin e tyre. Një përqindje më e lartë e femrave (37%) sesa meshkujve (26.3%) raportuan se nuk ndihen të sigurt në komunitet, dhe çuditërisht, një përqindje dukshëm më e lartë e të rinjve 19-30 vjeç (56.5%) sesa të rinjve 15-18 vjeç (27.3%) raportuan se ndiheshin të pasigurt në komunitet. Nuk kishte dallime të tjera domethënëse të këtij treguesi sipas qendrës së studimit (Elbasan ose Shkodër) ose nivelit arsimor.

Pjesëmarrësit u pyetën se sa të cënueshëm ndaj ngacmimeve seksuale janë ndjerë në jetën e tyre të përditshme. Rreth 59% e të anketuarve thanë se nuk ndiheshin aspak të cënueshëm, duke

nënkuptuar se pjesa e mbetur prej 41% ndiheshin të paktën pak të cenueshëm ndaj ngacmimit seksual (Figura 6).

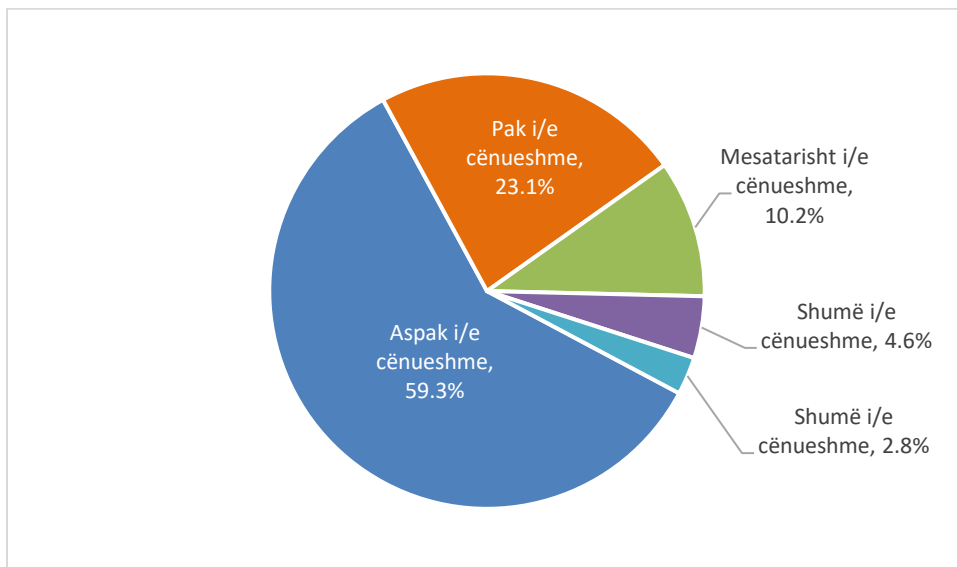

Figura 6. Ndjenja e të qënir i/e cënueshme ndaj ngacmimeve seksuale në jetën e përditshme

Përqindje më të larta të të rinjve në Shkodër (21.6%) se në Elbasë (14%), përqindje më të larta të femrave (19.2%) sesa meshkujve (14.3%), përqindje më të larta të 19-30 vjeçarëve (34.8%) se individët 15-18 vjeç (12.9%), dhe përqindje më të larta të atyre me nivel të ulët arsimor (50%) se ata me shkollë të mesme (12.8%) dhe arsim universitar (35%), ndjeheshin të paktën mesatarisht të cenueshëm ndaj ngacmimit seksual (Figura 7). Diferencat moshore, sipas nivelit arsimor dhe statusit martesor ishin statistikiisht domethënëse ($P < 0.05$).

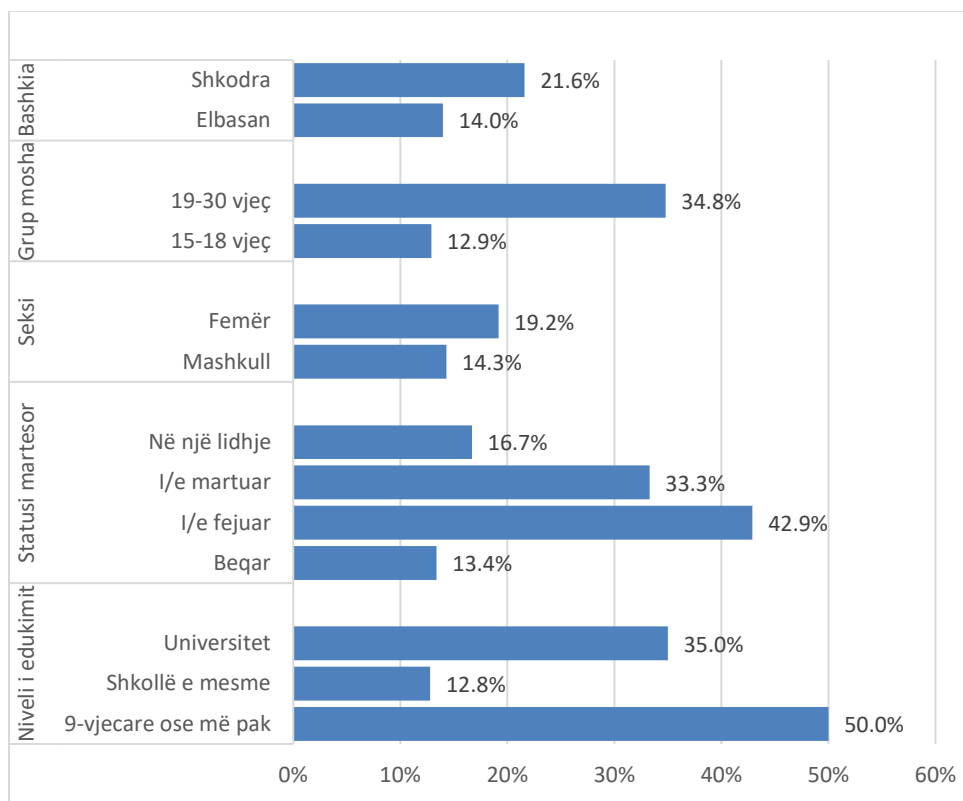

Figura 7. Përqindja e të rinjve që ndjehen të paktën mesatarisht të cënueshëm ndaj ngacmimeve seksuale në jetën e përditshme, sipas karakteristikave bazë

3.5.1. Marrja e komenteve të padëshiruara seksuale

Rreth 52.7% e pjesëmarrësve raportuan se kishin marrë komente të padëshiruara seksuale të paktën një herë në jetën e tyre, me 30.9 % e pjesëmarrësve që kanë marrë komente të tilla të paktën në disa raste (Figura 8).

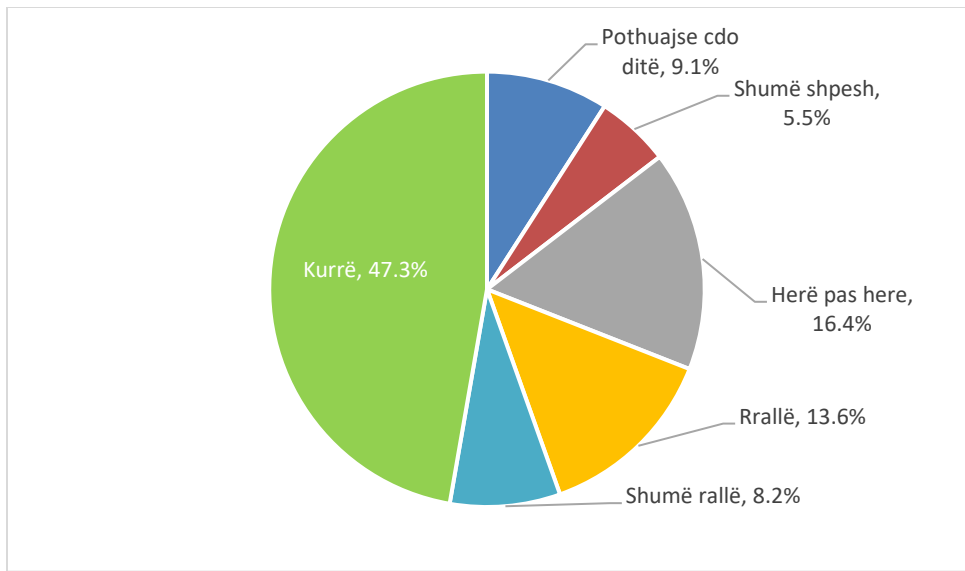

Figura 8. Frekuenca e marrjes së komenteve të padëshiruara seksuale

Përqindje më të larta të të rinjve në Shkodër, femrave, pjesëmarrësve 19-30 vjeç dhe të rinjve me arsim universitar kishin marrë komente të padëshiruara seksuale të paktën herë pas here, krahasuar me homologët e tyre përkatës (Figura 9).

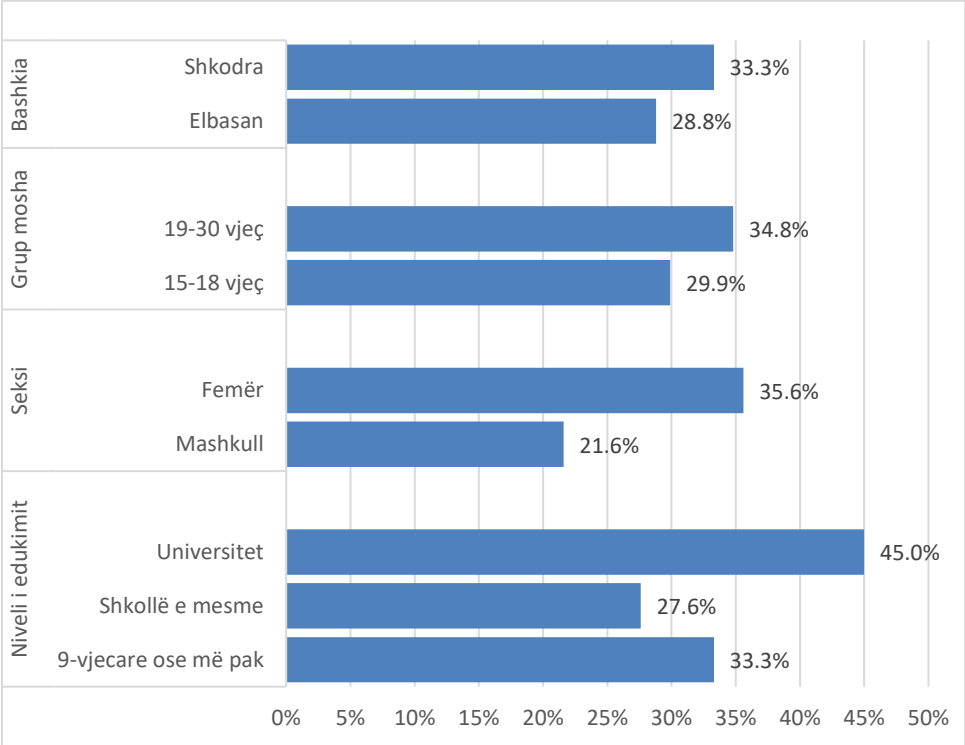

Figura 9. Përqindja e të rinjve që kanë marrë komente të padëshiruara seksuale të paktën herë pas here, sipas karakteristikave bazë

3.5.2 Fyerja ose e folura me fjalë të rënda

Rreth 60.4% e pjesëmarrësve raportuan se ishin fyer ose i kishin thënë fjalë të ashpra të paktën një herë në jetën e tyre, me 27% të pjesëmarrësve që i kishin përjetuar këto të paktën në disa raste (Figura 10).

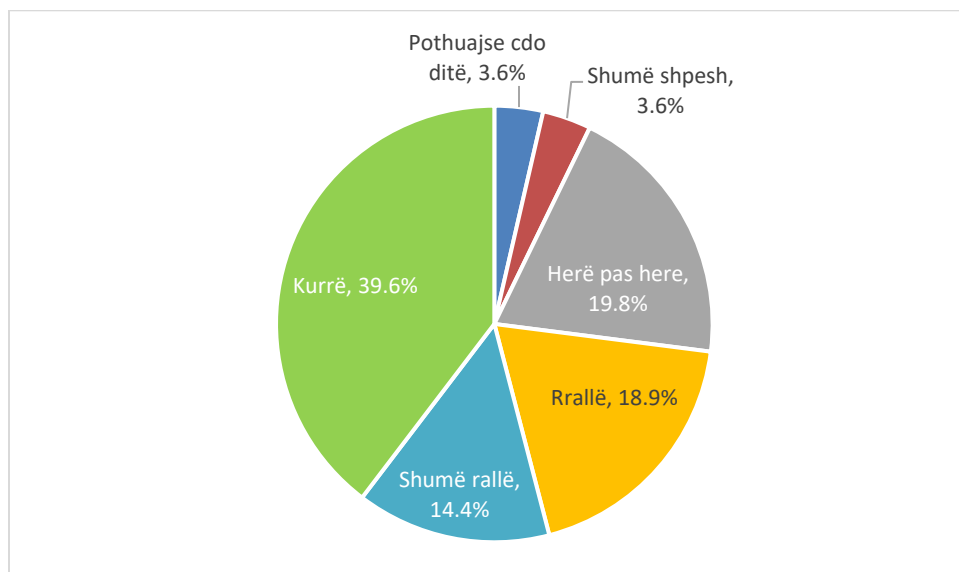

Figura 10. Frekuenca e përjetimit të fyerjeve ose fjalëve të ashpra

Përqindje më të larta të të rinjve në Elbasan, meshkujve, pjesëmarrësve të moshës 15-18 vjeç dhe të rinjve me shkollë të mesme ishin fyer ose u kishin thënë fjalë të ashpra të paktën herë pas here, krahasuar me homologët e tyre përkatës (Figura 11). Megjithatë, të gjitha këto dallime nuk janë statistikisht domethënëse ($P > 0.05$ në të gjitha rastet).

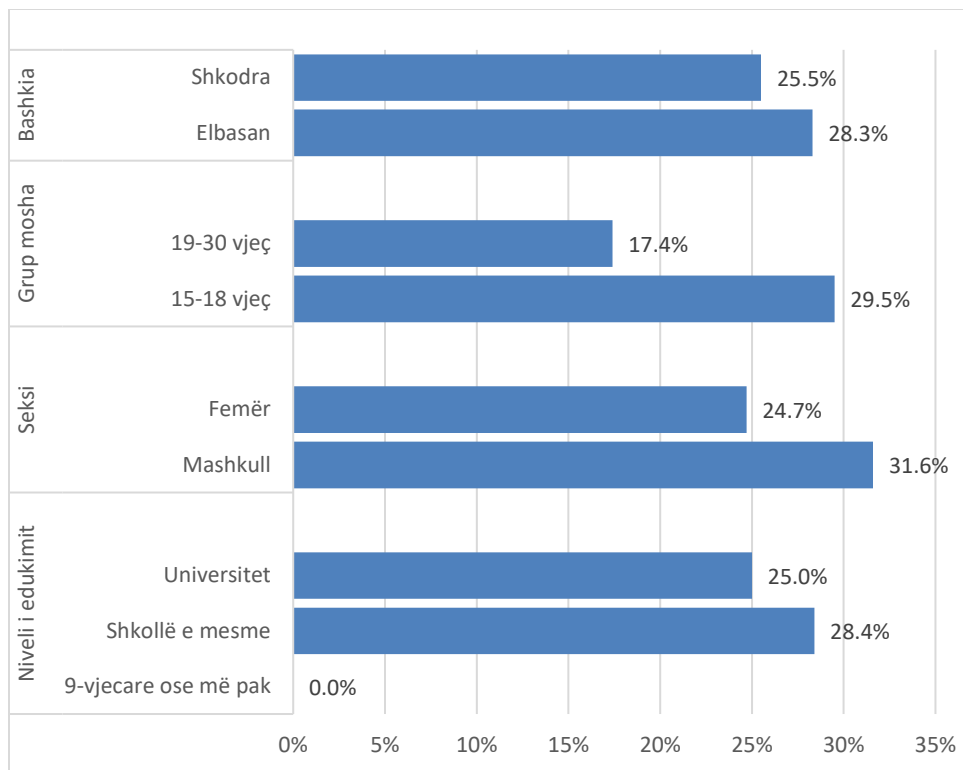

Figura 11. Përqindja e të rinjve që fjanë fyer ose u është thënë fjalë të ashpra të paktën herë pas here, sipas karakteristikave bazë

3.5.3 Goditjet me shuplakë, shkelm ose goditjet me sende të forta

Rreth 29.7% e pjesëmarrësve raportuan se ishin goditur me shuplakë, shkelma ose goditur me sende të forta të paktën një herë në jetën e tyre, me 9% të pjesëmarrësve që i kanë përjetuar këto të paktën në disa raste (Figura 12).

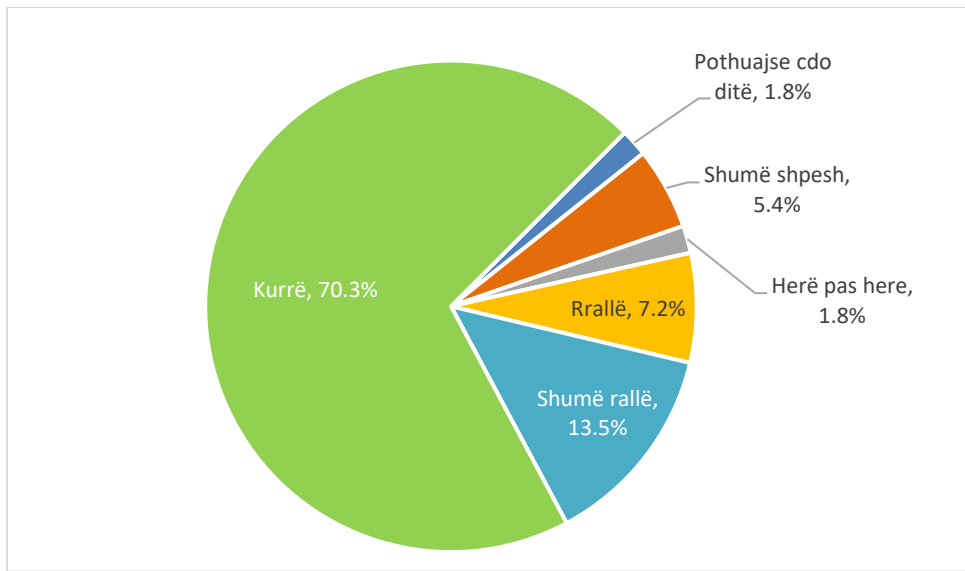

Figura 12. Frekuenca e goditjes me shuplakë, shkelm ose goditje me sende të forta

Përqindjet më të larta të të rinjve Shkodranë, meshkujve, pjesëmarrësve 19-30 vjeç dhe të rinjve me arsim universitar ishin goditur me shuplakë, shkelda ose goditur me sende të forta të paktën herë pas here, krahasuar me kolegët e tyre përkatës (Figura 13).

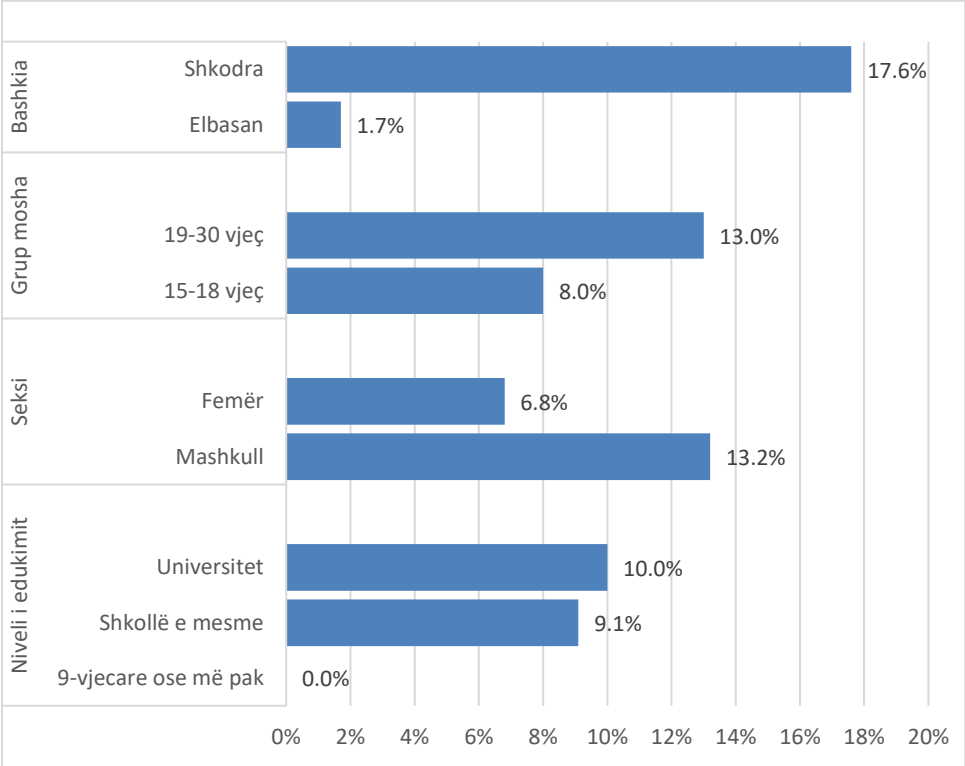

Figura 13. Përqindja e të rinjve që janë goditur me shuplakë, shkelm ose goditur me sende të forta të paktën herë pas here, sipas karakteristikave bazë

6.6. Njohuri se ku të drejtoheshin në rast dhune

Pjesëmarrësve të rinj iu kërkua të na informonin nëse e dinin se ku të drejtoheshin ose cilin të kontaktonin në rast dhune. Shumica dërrmuese e pjesëmarrësve (84.7%) iu përgjigjën “po” kësaj pyetjeje dhe pjesa e mbetur prej 15.3% thanë se nuk dinin se ku të drejtoheshin në këto raste. Nuk kishte dallime statistikisht të rëndësishme të këtij treguesi në lidhje me qendrën e studimit (Shkodër apo Elbasan), moshën, gjininë dhe nivelin e arsimit të pjesëmarrësve.

6.7. Biseda me të tjerët rreth përvojës së dhunës

Pjesëmarrësve iu kërkua të na informonin nëse kishin biseduar me dikë për episodet e dhunës që kanë përjetuar. Rreth 4 nga 10 të rinj (40.5%) raportuan se e kishin bërë këtë dhe 59.5% u përgjigjën "jo". Ndër ata që janë përgjigjur “po”, 46.7% kishin folur me një mik apo shok/shoqe, 37.8% kishin folur me një të afërm, 8.9% kishin folur me dikë përmes telefonit ose ndihmës online, 8.9% kishin kontaktuar policinë, 4.4% kishin kontaktuar shërbimet sociale, 4.4% kishin kontaktuar me një OJQ dhe 2.2% kishin kontaktuar me burime të tjera (Figura 14). Të gjitha diferencat sipas moshës, gjinisë, nivelit arsimor dhe qendrës së studimit nuk ishin statistikisht domethënëse ($P > 0.05$ në të gjitha rastet).

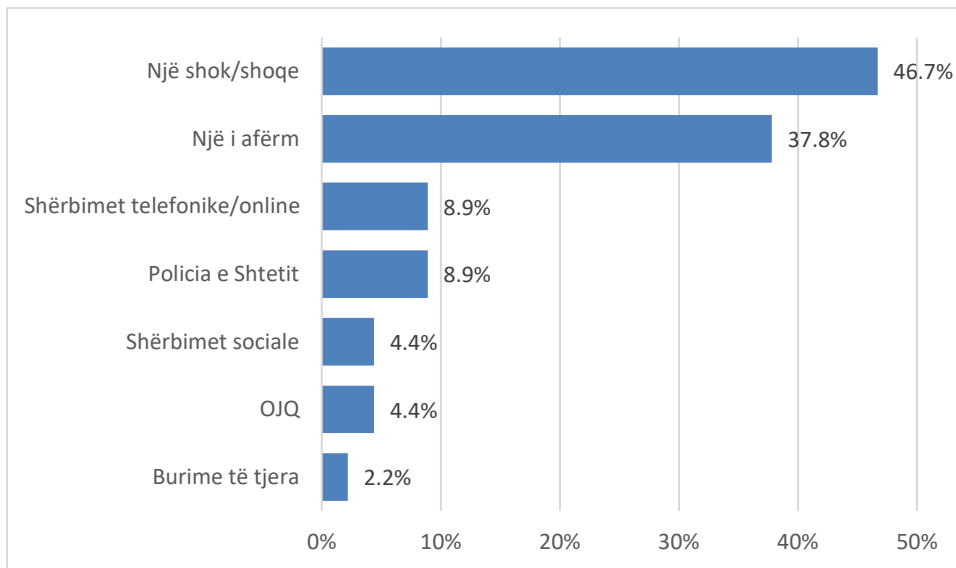

Figura 14. Përqindja e të rinjve që kanë kontaktuar burime të ndryshme për dhunën e përjetuar

6.8. Raportimi zyrtar për dhunën e përjetuar personalisht

Pjesëmarrësit u ftuan të na informojnë nëse kishin raportuar zyrtarisht ndonjë episod dhune që kanë përjetuar personalisht. Praktikisht të gjithë të rinjtë iu përgjigjën "jo" kësaj pyetjeje dhe vetëm një pjesëmarrës (0.9% e të gjithë të rinjve) tha "po".

6.9. Opinionet rreth martesës së hershme

3.9.1 Njohuritë për martesat e hershme që ndodhin në komunitetin lokal

Pjesëmarrësit u ftuan të na informojnë nëse kishin ndonjë njohuri për ndodhjen e martesave të hershme në komunitetin e tyre lokal, me martesë të hershme të përcaktuar si martesë zyrtarisht para moshës 18 vjeç. Rreth dy të tretat e pjesëmarrësve (62.2%) iu përgjigjën "po" kësaj pyetjeje, 15.3% thanë "jo" dhe 22.5% u përgjigjën "Nuk e di" (Figura 15).

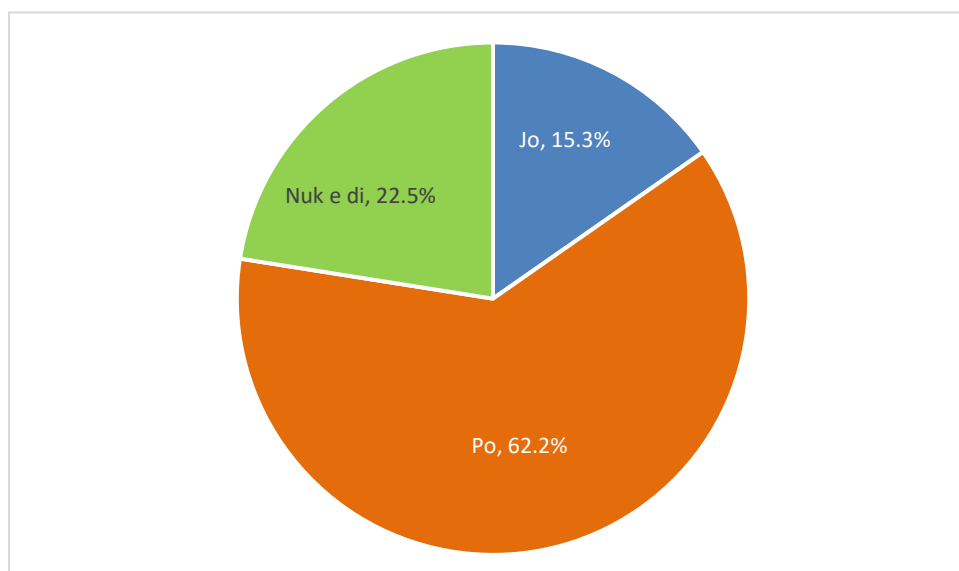

Figura 15. Opinionet e të rinjve në lidhje me ndodhjen e martesave të hershme në komunitetin e tyre

Edhe pse të gjitha dallimet nuk ishin statistikisht domethënëse, mund të vërehen disa tendenca: përqindje më të larta të femrave, të rinjve në Elbasan, dhe të rinjve me arsim të mesëm dhe universitar ishin në dijeni për ndodhjen e martesave të hershme në komunitetin e tyre krahasuar me homologët e tyre përkatës (Figura 16). Dallimi më i madh u vu re në lidhje me gjininë, ku 69.9% e femrave dhe vetëm 47.4% e meshkujve ishin të vetëdijshëm për martesat e hershme në komunitetin e tyre (domethënie statistikore në kufi; $P=0.052$). Kjo do të thotë se femrat janë shumë më të vetëdijshme për këtë fenomen në krahasim me meshkujt, ndoshta sepse në shumicën e rasteve janë ato që përfshihen në martesat e hershme.

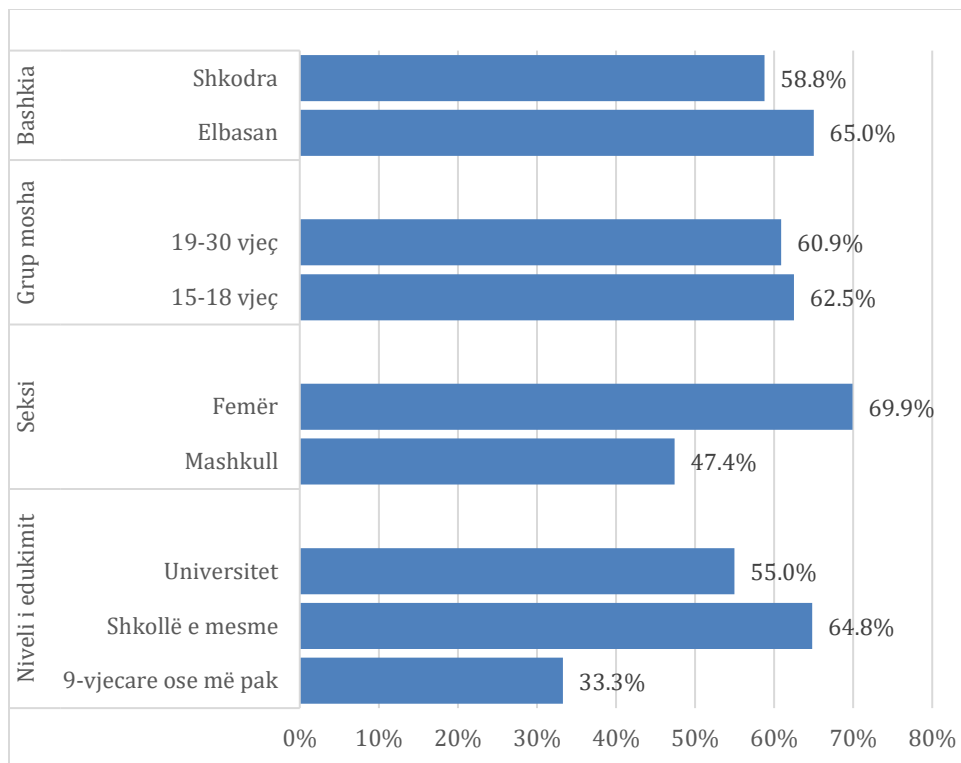

Figura 16. Përqindjet e të rinjve që janë të vetëdijshëm për ndodhjen e martesave të hershme në komunitetin e tyre, sipas karakteristikave bazë

3.9.2 Opinione mbi gjasat që djemtë dhe vajzat të martohen herët

Pjesëmarrësve iu kërkua të ndajnë me ne mendimet e tyre në lidhje me gjasat që vajzat dhe djemtë të martohen herët (para moshës 18 vjeç) në komunitetin e tyre lokal. Përgjigjet e tyre janë përmbledhur në Figurën 17. Siç pritej, përqindje më të larta të pjesëmarrësve mendojnë se ka shumë më pak gjasa që djemtë se sa vajzat të martohen herët (45% dhe 18% e pjesëmarrësve e raportuan këtë), dhe e kundërta ishte e vërtetë në lidhje me gjasat që vajzat të martohen herët: 43.2% e pjesëmarrësve mendojnë se vajzat kanë më shumë gjasa dhe shumë më shumë gjasa të martohen herët krahasuar me vetëm 14.4% të pjesëmarrësve që mendojnë të njëjtën gjë për djemtë. Megjithatë, rreth një e pesta e të rinjve iu përgjigjën “nuk e di” kësaj pyetjeje. Të gjitha diferencat lidhur me moshën, gjininë, nivelin arsimor dhe qendrën e studimit nuk ishin statistikisht domethënëse ($P > 0.05$ në të gjitha rastet).

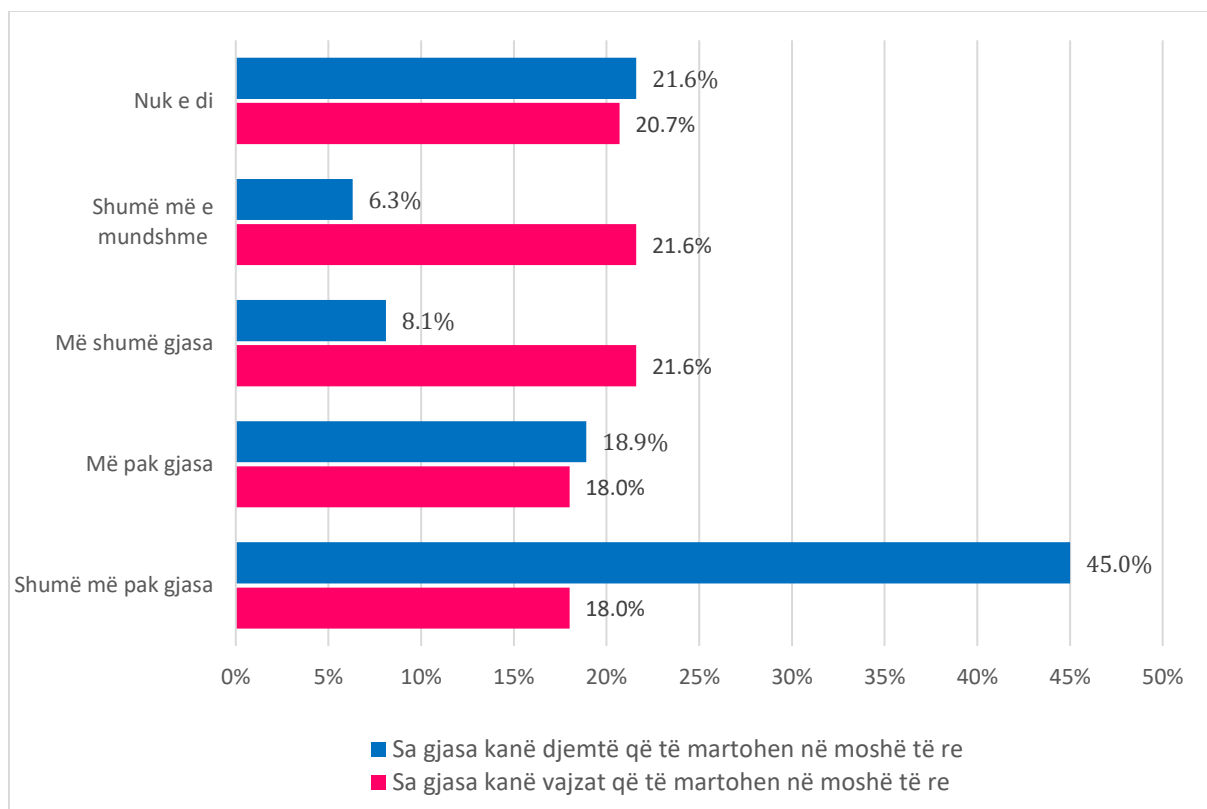

Figura 17. Opinonet e të rinjve në lidhje me gjasat që djemtë dhe vajzat të martohen herët në komunitetet e tyre

6.10. Prioritetet aktuale të të rinjve

Pjesëmarrësit u ftuan të na informojnë për prioritetet e tyre aktuale. Përgjigjet e tyre janë përmbledhur në Figurën 18. Prioriteti më i zakonshëm ishte arsimimi, i raportuar nga 68.5% e pjesëmarrësve, e ndjekur nga dëshira për t'u argëtuar (21.6%), punësimi (11.7%) ndërsa prioritetet e tjera të listuara ishin shumë më pak të zakonshme.

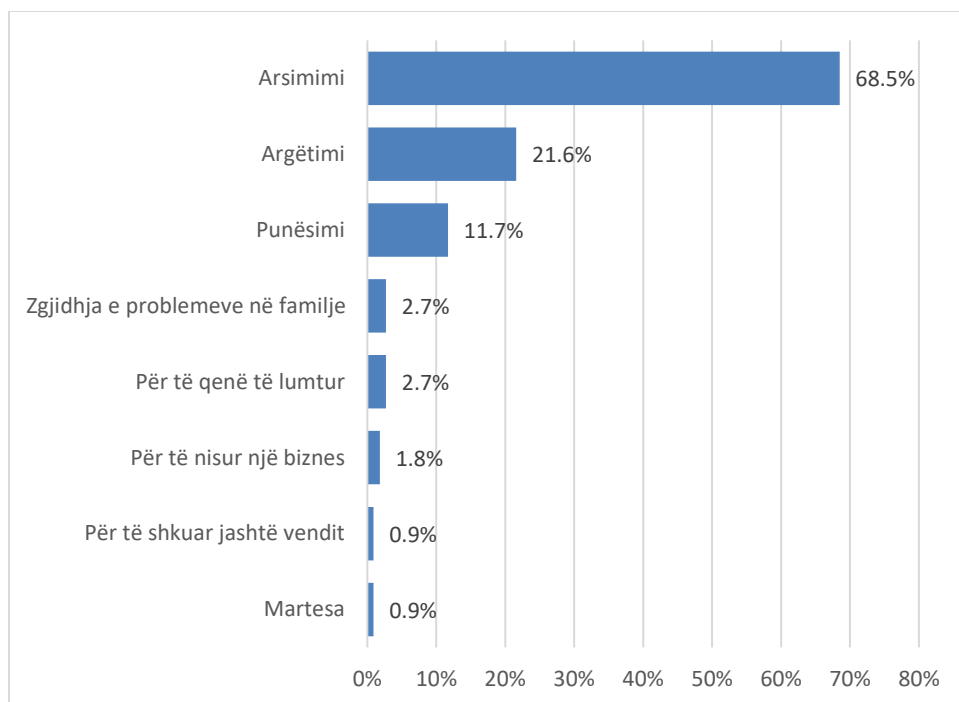

Figura 18. Prioritetet aktuale të të rinjve

3.10.1 Prioriteti arsimor sipas karakteristikave bazë të pjesëmarrësve

Figura 19 tregon shpërndarjen e përqindjeve të të rinjve që kanë prioritet aktual arsimin, sipas karakteristikave bazë të pjesëmarrësve. Mund të vihet re se përqindjet më të larta të të rinjve në Elbasan, femrave dhe atyre të moshës 15-18 vjeç kanë prioritet aktual arsimin në krahasim me homologët e tyre përkatës; të gjitha këto dallime ishin statistikisht domethënëse me përjashtim të nivelit të arsimit: dallimet në lidhje me nivelin e arsimit nuk ishin statistikisht domethënëse dhe nuk kishte as trend të qartë.

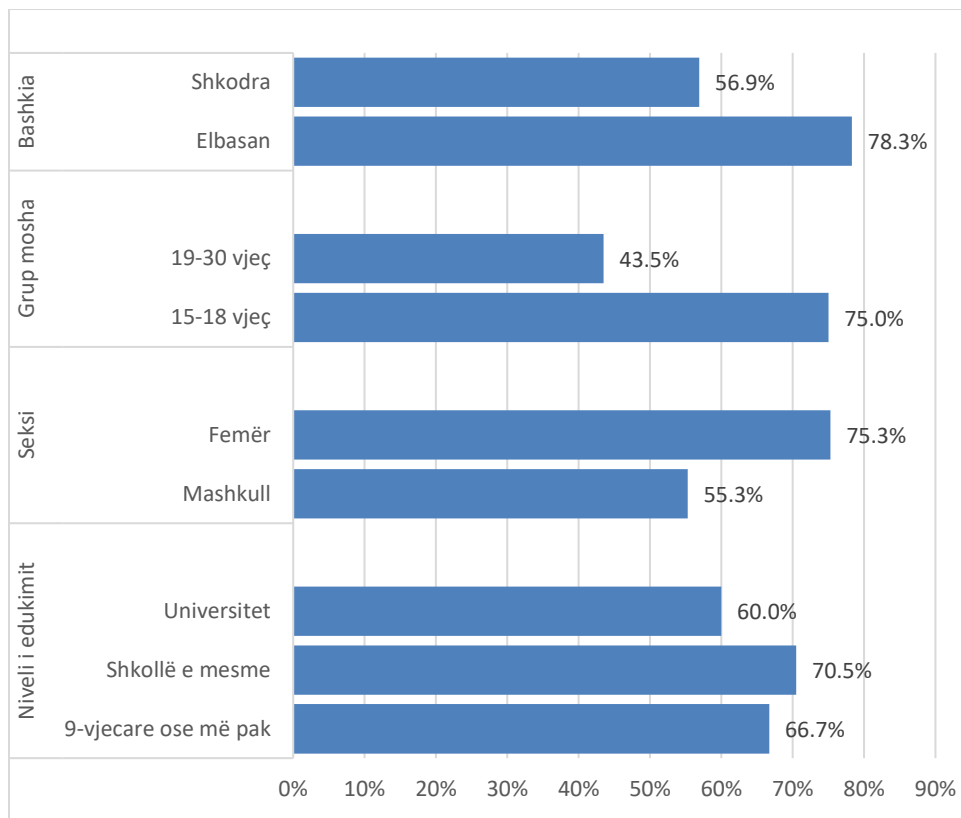

Figura 19. Përqindjet e të rinjve që kanë prioritet aktual arsimin, sipas karakteristikave bazë

3.10.2 Prioriteti i argëtimit sipas karakteristikave bazë të pjesëmarrësve

Figura 20 tregon shpërndarjen e përqindjeve të të rinjve që kanë prioritet aktual argëtimit, sipas karakteristikave bazë të pjesëmarrësve. Mund të vihet re se përqindje më të larta të të rinjve Shkodranë, meshkujve, atyre të moshës 15-18 vjeç dhe me nivel arsimor më të ulët kanë argëtimit si prioritet aktual në krahasim me homologët e tyre përkatës; megjithatë, të gjitha këto dallime nuk ishin statistikisht të rëndësishme ($P > 0.05$ në të gjitha rastet).

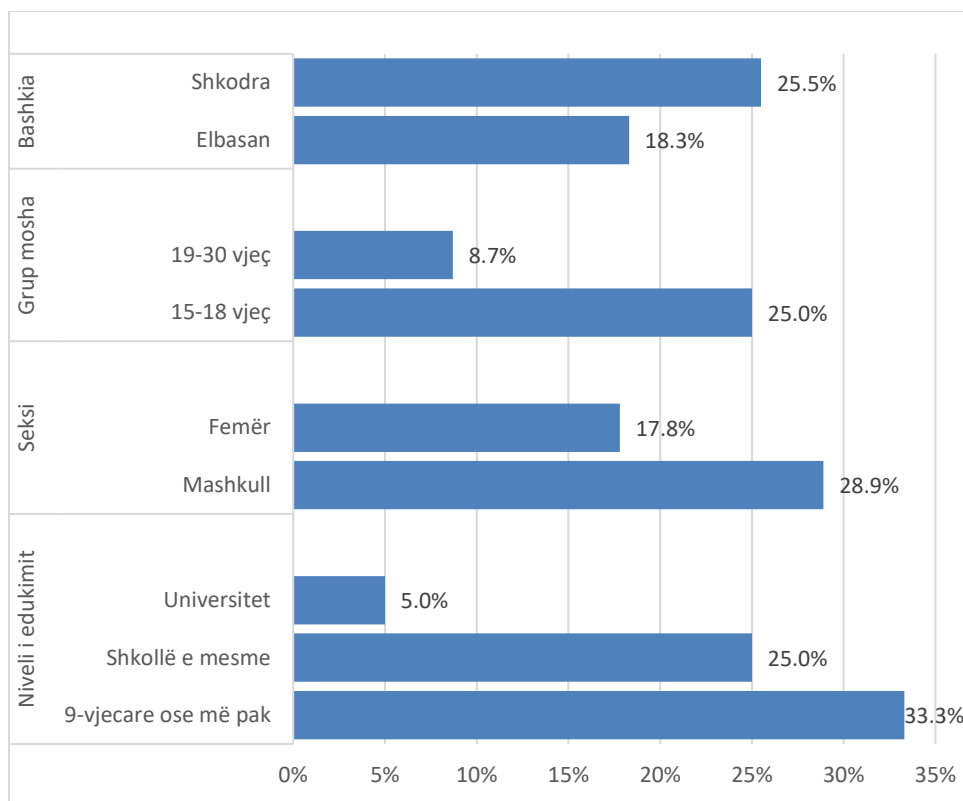

Figura 20. Përqindjet e të rinjve që kanë prioritet aktual argëtimin, sipas karakteristikave bazë

3.10.3 Prioriteti i punësimit sipas karakteristikave bazë të pjesëmarrësve

Figura 21 tregon shpërndarjen e përqindjeve të të rinjve që kanë prioritet aktual punësimit, sipas karakteristikave bazë të pjesëmarrësve. Mund të vihet re se përqindje më të larta të të rinjve në Shkodër, femrave, të rinjve të moshës 19-30 vjeç dhe atyre me arsim të lartë kanë punësimit si prioritet aktual në krahasim me homologët e tyre përkatës; megjithatë, të gjitha këto dallime nuk ishin statistikisht të rëndësishme ($P > 0.05$), me përjashtim të nivelit të arsimit ku diferencat janë domethënëse ($P < 0.05$).

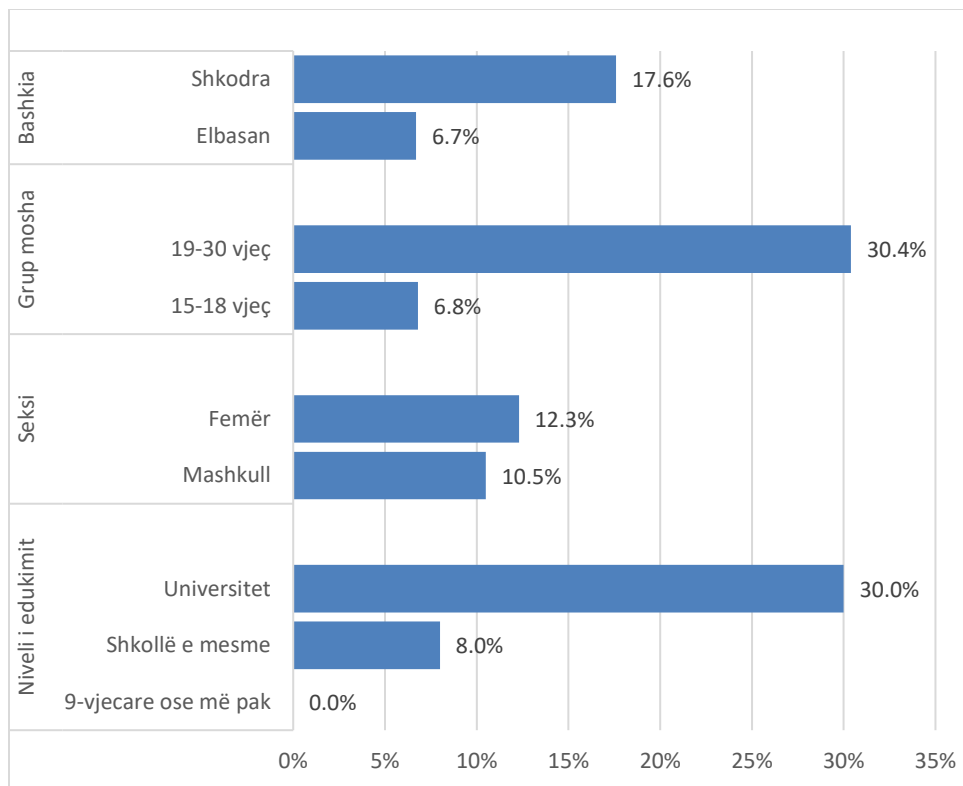

Figura 21. Përqindjet e të rinjve që kanë punësim si prioritet aktual, sipas karakteristikave bazë

6.11. Çfarë do të donin të bënin të rinjtë për të përmirësuar jetën e tyre

Pjesëmarrësve të rinj iu kërkua të ndajnë me ne opinionet e tyre rreth asaj që do të donin të bënin për të përmirësuar jetën e tyre. 80.2% e të gjithë pjesëmarrësve dhanë informacion për këtë çështje. Një përmbledhje e përgjigjeve të tyre është dhënë në Figurën 22. Më shumë se gjysma e të anketuarve (51.1%) do të dëshironin të vazhdonin arsimimin e tyre si një mjet për të përmirësuar jetën e tyre; gjëja tjetër më e zakonshme që të rinjtë do të donin të bënin për të përmirësuar jetën e tyre ishte të punësoheshin, raportuar nga 25.6% e të anketuarve; marrja e gjërave me lehtësi është raportuar nga 10% e të anketuarve, ndërsa opsionet e tjera janë përmendur shumë më rrallë.

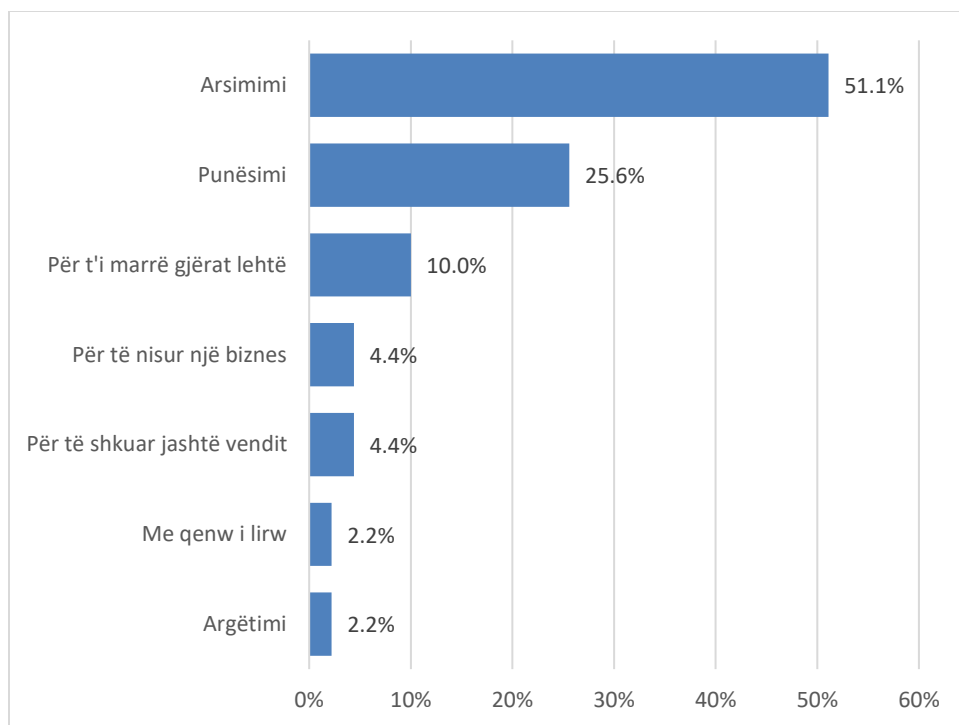

Figura 22. Çfarë do të dëshironin të bënin të rinjtë për të përmirësuar jetën e tyre

3.11.1 Arsimi si një mjet për të përmirësuar jetën e tyre

Figura 23 tregon shpërndarjen e përqindjeve të të rinjve që do të dëshironin të vazhdonin shkollimin e tyre si një mjet për të përmirësuar jetën e tyre, sipas karakteristikave bazë të pjesëmarrësve. Mund të vihet re se përqindjet më të larta të të rinjve në Elbasan, femrave, të rinjve të moshës 15-18 vjeç dhe të rinjve me arsim më të ulët dëshirojnë të vazhdojnë rrugën e tyre arsimore si një mjet për të përmirësuar jetën e tyre në krahasim me homologët e tyre përkatës; të gjitha këto dallime ishin statistikisht domethënëse ($P < 0.05$).

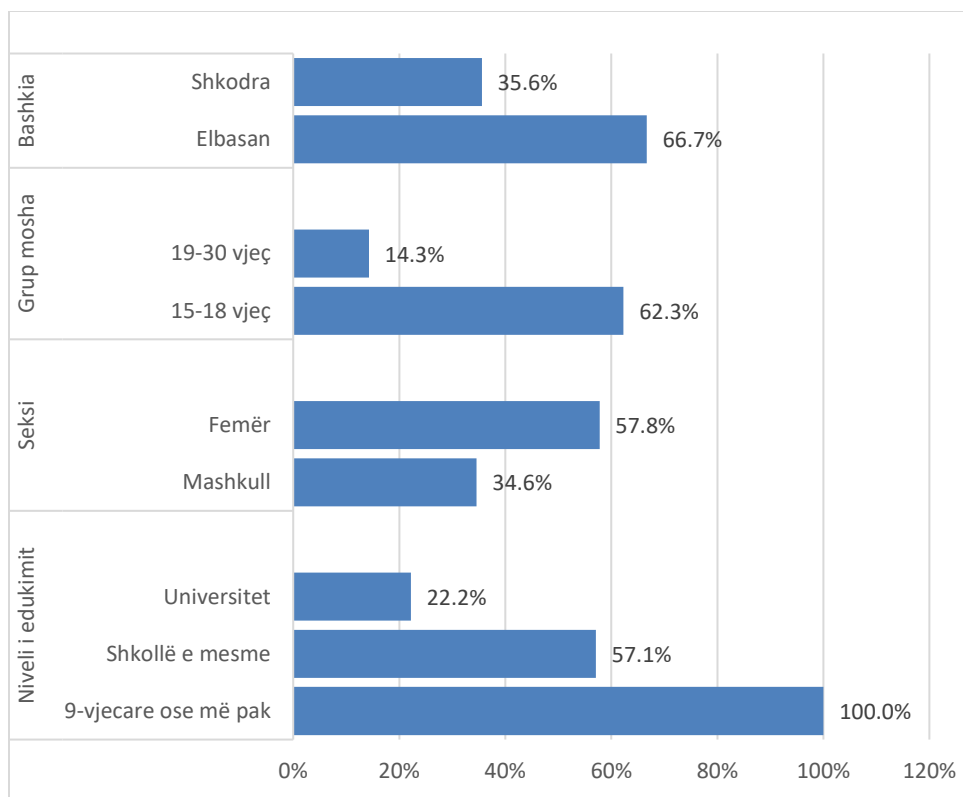

Figura 23. Përqindjet e të rinjve që dëshirojnë të vazhdojnë arsimimin e tyre si një mjet për të përmirësuar jetën e tyre, sipas karakteristikave bazë

3.11.2 Punësimi si një mjet për të përmirësuar jetën

Figura 24 tregon shpërndarjen e përqindjeve të të rinjve që dëshirojnë të punësohen si një mjet për të përmirësuar jetën e tyre, sipas karakteristikave bazë të pjesëmarrësve. Mund të vërehet se një përqindje më e lartë e të rinjve Shkodranë, meshkujve, atyre të moshës 19-30 vjeç dhe të rinjve me nivelin më të lartë arsimor do të donin të punësoheshin si një mjet për të përmirësuar jetën e tyre në krahasim me homologët e tyre përkatës; dallimet në lidhje me moshën dhe nivelin arsimor ishin statistikisht domethënëse ($P < 0.05$).

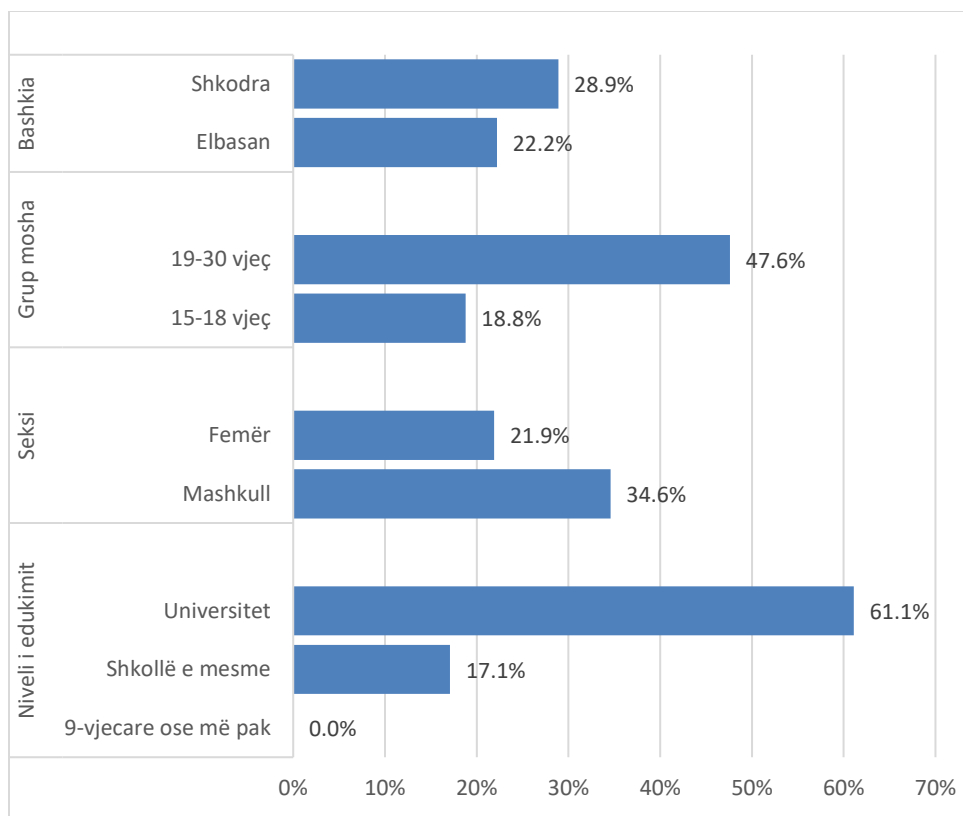

Figura 24. Përqindjet e të rinjve që dëshirojnë të punësohen si një mjet për të përmirësuar jetën e tyre, sipas karakteristikave bazë

6.12. Çfarë bëjnë të rinjtë në kohën e lirë

Pjesëmarrësve të rinj iu kërkua të na informojnë se si e kalojnë kohën e lirë. 50.5% e të gjithë pjesëmarrësve dhanë informacion për këtë çështje. Përgjigjet e tyre janë përmbledhur në Figurën 25. Mënyra më e zakonshme për të kaluar kohën e lirë ishte përdorimi i telefonit inteligjent dhe lundrimi në internet dhe ose ndërveprimi me mediat sociale, raportuar nga 30.4% e të anketuarve; mënyra tjetër më e zakonshme për të kaluar kohën e lirë ishte leximi i librave (26.8%), qëndrimi me anëtarët e familjes (17.9%), daljet me miqtë (17.9%) dhe lojërat ose sporti (16.1%). Aktivitete të tjera u raportuan më rrallë.

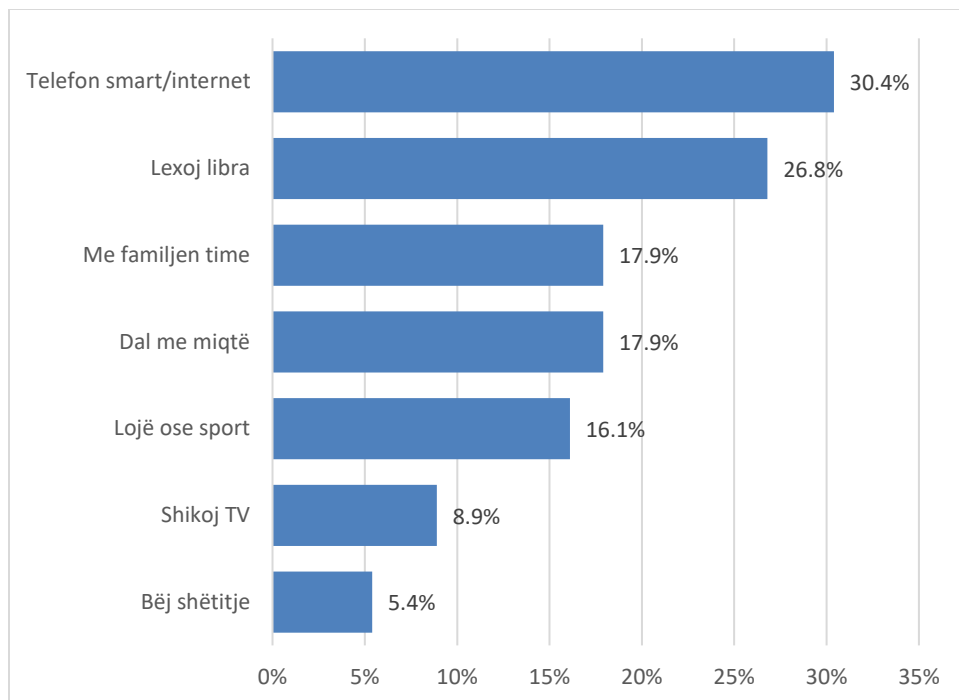

Figura 25. Si e kalojnë të rinjtë kohën e lirë

3.12.1 Lundrimi në internet dhe ndërveprimi me mediat sociale gjatë kohës së lirë, sipas karakteristikave bazë

Figura 26 tregon shpërndarjen e përqindjeve të të rinjve që lundrojnë në internet dhe ndërveprojnë me mediat sociale gjatë kohës së lirë, sipas karakteristikave bazë të pjesëmarrësve. Mund të vihet re se përqindje më të larta të të rinjve në Elbasan, femrave, të rinjve të moshës 15-18 vjeç dhe të rinjve me arsim të mesëm e kalojnë kohën e lirë duke lundruar në internet dhe/ose duke ndërvepruar me mediat sociale në krahasim me homologët e tyre përkatës; dallimet në lidhje me moshën dhe nivelin arsimor ishin të gjitha statistikisht jo të rëndësishme ($P > 0.05$ në të gjitha rastet).

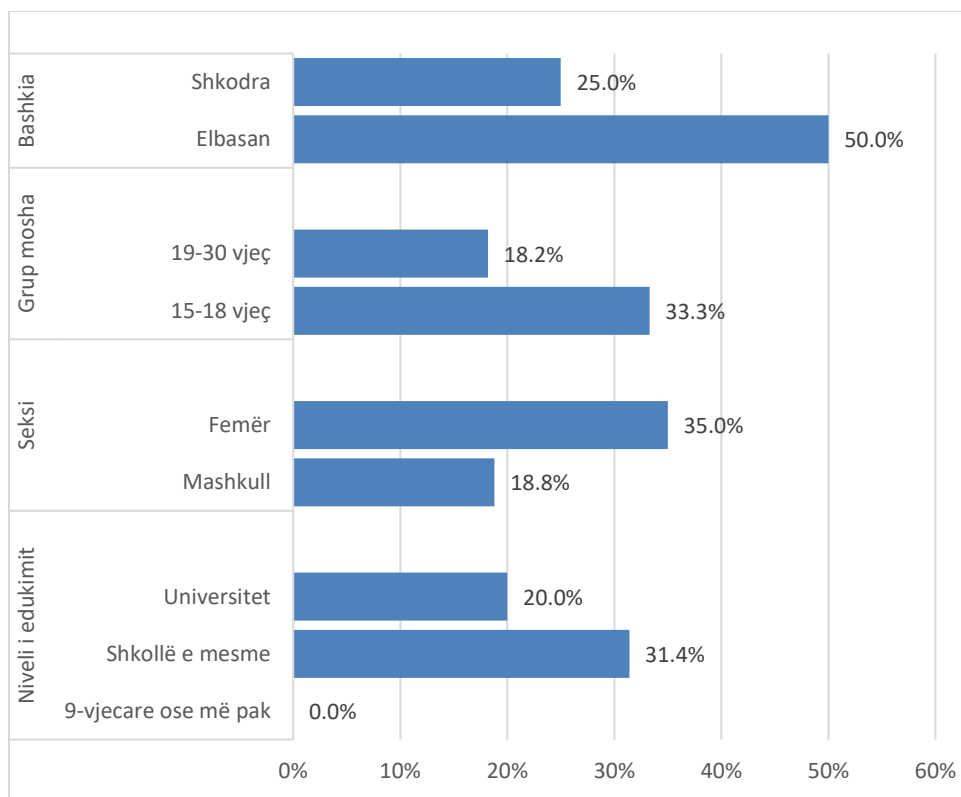

Figura 26. Përqindjet e të rinjve që lundrojnë në internet dhe ndërveprojnë me mediat sociale gjatë kohës së tyre të lirë, sipas karakteristikave bazë

3.12.2 Leximi i librave gjatë kohës së lirë, sipas karakteristikave bazë

Figura 27 tregon shpërndarjen e përqindjeve të të rinjve që lexojnë libra gjatë kohës së lirë, sipas karakteristikave bazë të pjesëmarrësve. Mund të vërehet se përqindje më të larta të të rinjve në Shkodër, femrave, atyre të moshës 15-18 vjeç dhe të rinjve me arsim më të lartë kalojnë kohën e lirë duke lexuar libra në krahasim me homologët e tyre përkatës; dallimet në lidhje me moshën dhe nivelin arsimor ishin të gjitha jo të rëndësishme statistikiisht ($P > 0.05$ në të gjitha rastet).

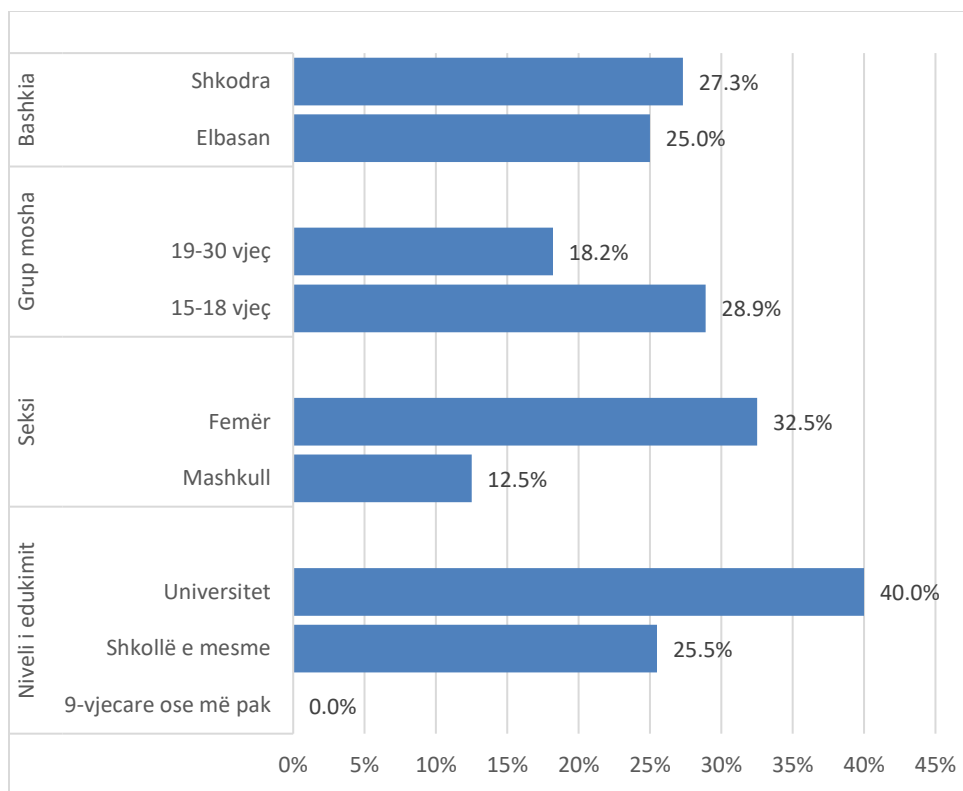

Figura 27. Përqindjet e të rinjve që lexojnë libra gjatë kohës së tyre të lirë, sipas karakteristikave bazë

Në mënyrë të ngjashme, nuk kishte dallime statistike domethënëse në lidhje me shpërndarjen e proporcioneve të të rinjve që përdorin mënyra të tjera për të kaluar kohën e tyre të lirë sipas qendrës së studimit (Shkodër apo Elbasan), gjinisë, moshës dhe nivelit të arsimit të pjesëmarrësve.

6.13. Çfarë problemesh identifikojnë të rinjtë në komunitetin e tyre

Pjesëmarrësve të rinj iu kërkua të identifikonin problemet kryesore me të cilat përballet komuniteti i tyre. Vetëm 36.9% e të gjithë pjesëmarrësve dhanë informacion për këtë çështje. Përgjigjet e tyre janë përmbledhur në Figurën 28. Problemi i identifikuar më shpesh ishte ekzistenca dhe ushtrimi i dhunës së formave të ndryshme (psikologjike, fizike, seksuale), e raportuar nga 34.1% e të anketuarve; problemi tjetër më i zakonshëm ishte bullizmi (24.4%), paragjykimi dhe mentaliteti patriarkal (17.1%), papastërtia (14.5%) dhe ekonomia e dobët (4.9%). Aktivitetet e tjera u raportuan më rrallë.

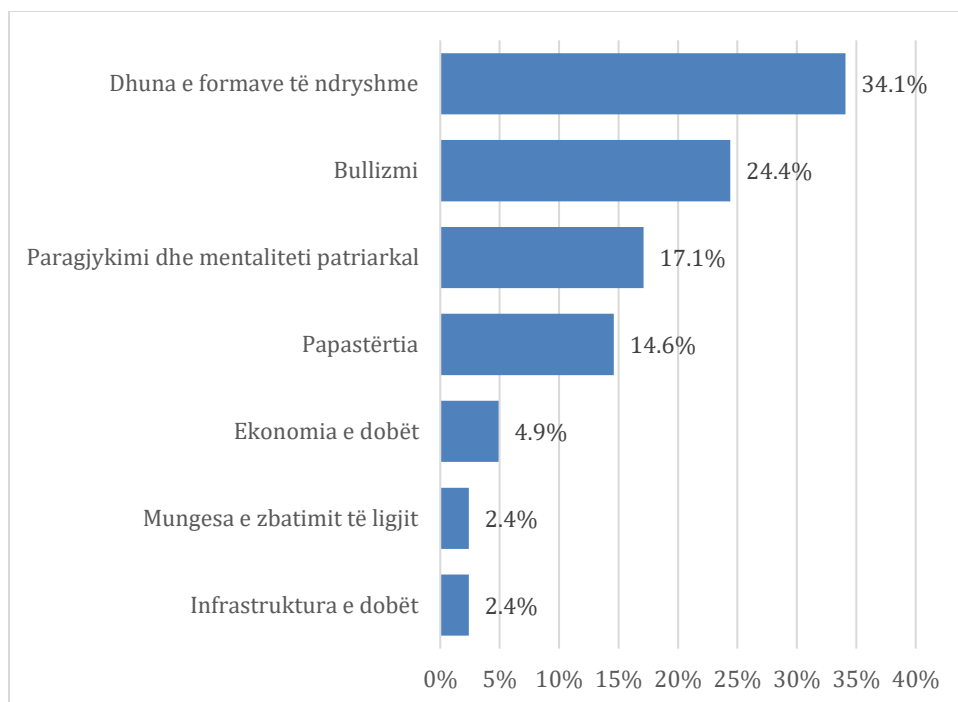

Figura 28. Cilat janë problemet më të zakonshme të identifikuara nga të rinjtë në komunitetin e tyre

Në përgjithësi, nuk kishte dallime statistikisht domethënëse në lidhje me shpërndarjen e problemeve të identifikuara sipas qendrës së studimit, gjinisë, moshës dhe nivelit arsimor të pjesëmarrësve.

6.14. Çfarë dëshirojnë të rinjtë për komunitetin e tyre

Pjesëmarrësve të rinj iu kërkua të ndajnë me ne çfarë ata dëshirojnë në mënyrë që komuniteti i tyre të përparojë. Vetëm 40.5% e të gjithë pjesëmarrësve dhanë informacion për këtë çështje. Përgjigjet e tyre janë përmbledhur në Figurën 29. Dëshira më e zakonshme ishte që njerëzit të ishin më të kujdesshëm dhe të kuptueshëm me njëri-tjetrin, raportuar nga 17.8% e të anketuarve dhe dëshira për mjedis më të pastër raportuar nga 17.8% e të anketuarve gjithashtu; dëshira tjetër më e zakonshme ishte të kishte prosperitet ekonomik (11.1%), të ndalonte bullizmi (6.7%), t'i jepet fund dhunës (4.4%), të kishte më shumë parqe publike (4.4%), të zbatohet ligji (4.4%), rritja e ndërgjegjësimit të komunitetit (4.4%), ndërsa elementët e tjerë u raportuan më rrallë.

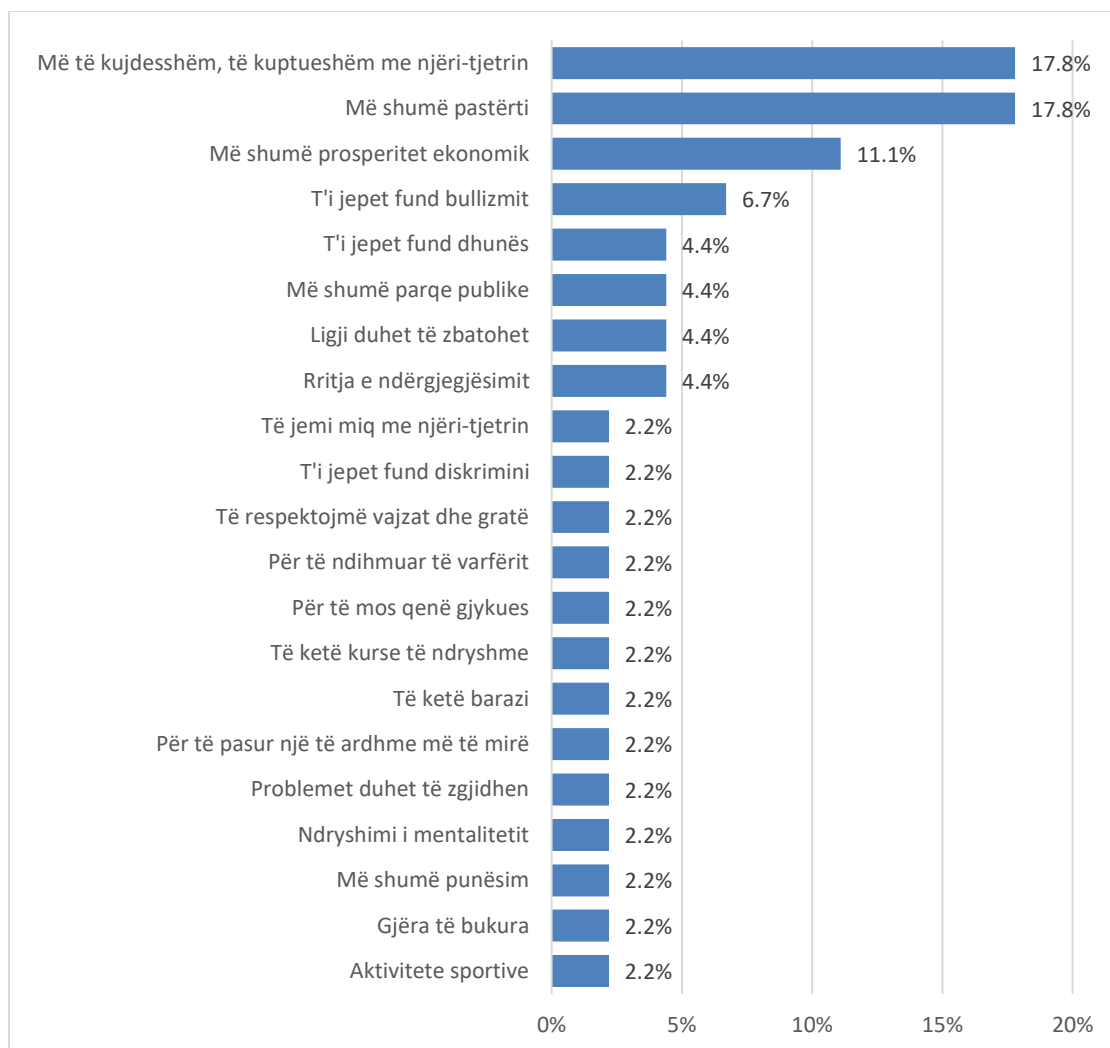

Figura 29. Çfarë dëshirojnë të rinjtë që komuniteti i tyre të lulëzojë

6.15. Angazhimi i të rinjve në punë vullnetare/komunitare

Pjesëmarrësve të rinj iu kërkua të ndanin me ne nëse kanë qenë të angazhuar në punë vullnetare dhe/ose punë në komunitet. Vetëm 46.8% e pjesëmarrësve dhanë informacion në lidhje me këtë çështje. 57.7% e të anketuarve thanë se ishin të angazhuar në punë vullnetare/komunitare, kryesisht në shkollë apo kishë.

Nuk kishte dallime domethënëse në lidhje me shpërndarjen e pjesëmarrjes në punën vullnetare/komunitare sipas qendrës së studimit, gjinisë dhe nivelit arsimor të pjesëmarrësve. Megjithatë, përqindje në mënyrë domethënëse më të larta të të anketuarve më të rinj të moshës 15-18 vjeç (68.3%) raportuan se ishin të angazhuar në punë vullnetare krahasuar me përqindjen përkatëse të të anketuarve më të vjetër të moshës 19-30 vjeç që raportuan të njëjtën gjë (18.2%) dhe kjo diferencë është statistikisht domethënëse ($P < 0.05$).

7. KONKLuzionet

Normat gjinore, ndërveprimi social dhe dhuna

- Është e qartë se ka një ndryshim gjinor, me përqindje dukshëm më të larta të të rinjve që pranojnë një sërë deklarimesh që nënkuptojnë supremacinë e burrit/bashkëshortit. Nuk janë vërejtur dallime të rëndësishme statistikisht të rëndësishme në lidhje me moshën, nivelin arsimor dhe statusin martesor të pjesëmarrësve, që do të thotë se këto qëndrime janë të bazuara në gjini duke reflektuar stereotipe gjinore.
- Interesant është fakti se përmasat dukshëm më të larta të normave të të rinjve në Shkodër sesa në Elbasan raportuan bullizëm, dhunë, papunësi, ndërkohë që tendenca e kundërt është vërejtur për pabarazinë gjinore dhe diskriminimin.
- Problemi më i shpeshtë me të cilën përballen të rinjtë ishte dhuna e formave të ndryshme (dhunë psikologjike, seksuale dhe familjare) kryesisht ndaj grave.
- Përqindje në mënyrë domethënëse më të larta të femrave dhe atyre të moshës 19-30 vjeç raportuan se njihnin të rinj të tjerë që vuanin nga dhuna në komunitetin e tyre lokal, krahasuar me bashkëmoshatarët e tyre.
- Më shumë se gjysma e të rinjve shprehën se komuniteti nuk ka patur asnjë reagim ndaj episodeve të dhunës, dhe vetëm një përqindje e vogël e tyre thanë se ofroheshin masa psiko-sociale dhe mbështetje për viktimat.
- Përqindja e të rinjve që raportuan se komuniteti nuk reagoi fare ndaj episodeve të dhunës ishte dukshëm më e lartë në Shkodër (72.1%) sesa në Elbasan (39.5%).

Siguria e komunitetit

- Dy të tretat e të gjithë pjesëmarrësve raportuan se ndiheshin të sigurt në komunitetin e tyre lokal, por një e treta nuk ndiheshin të sigurt në komunitetin e tyre.
- Më shumë se gjysma e të anketuarve thanë se nuk ndiheshin aspak të cenueshëm ndaj ngacmimit seksual, duke nënkuptuar se pjesa e mbetur ndiheshin të paktën pak të cenueshëm ndaj ngacmimit seksual.
- Gjysma e pjesëmarrësve raportuan se kishin marrë komente të padëshiruara seksuale të paktën një herë në jetën e tyre.
- Përqindje më të larta të të rinjve në Shkodër, femrave, pjesëmarrësve 19-30 vjeç dhe të rinjve me arsim universitar kishin marrë komente të padëshiruara seksuale të paktën herë pas here, krahasuar me homologët e tyre përkatës.
- Më shumë se gjysma e pjesëmarrësve raportuan se ishin fyer ose i kishin thënë fjalë të ashpra të paktën një herë në jetën e tyre.
- Përqindje më të larta të të rinjve në Elbasan, meshkujve, pjesëmarrësve të moshës 15-18 vjeç dhe të rinjve me shkollë të mesme ishin fyer ose u kishin thënë fjalë të ashpra të paktën herë pas here, krahasuar me homologët e tyre përkatës.

- Përqindjet më të larta të të rinjve Shkodranë, meshkujve, pjesëmarrësve 19-30 vjeç dhe të rinjve me arsim universitar ishin goditur me shuplakë, shkelma ose goditur me sende të forta të paktën herë pas here, krahasuar me kolegët e tyre përkatës.
- Rreth 4 nga 10 të rinj u shprehën se kanë biseduar me dikë për episodet e dhunës që kanë përjetuar. Pothuajse gjysma e të rinjve kishin folur me një mik apo shok/shoqe për episodet e dhunës.
- Vetëm një nga pjesëmarrësit u shpreh se ka raportuar zyrtarisht episod dhune që ka përjetuar personalisht.
- Të rinjtë në përgjithësi kanë njohuritë e duhura se ku duhet të drejtohen në rast dhune dhe si të reagojnë në raste të tilla.

Martesat e hershme

- Rreth dy të tretat e pjesëmarrësve kishin ndonjë njohuri për ndodhjen e martesave të hershme në komunitetin e tyre lokal. Dallimi më i madh u vu re në gjini ku femrat janë shumë më të vetëdijshme për këtë fenomen në krahasim me meshkujt, ndoshta sepse në shumicën e rasteve janë ato që përfshihen në martesat e hershme.
- Përqindje më të larta të femrave, të rinjve në Elbasan, dhe të rinjve me arsim të mesëm dhe universitar ishin në dijeni për ndodhjen e martesave të hershme në komunitetin e tyre krahasuar me homologët e tyre përkatës.
- Përqindje më të larta të pjesëmarrësve mendojnë se ka shumë më pak gjasa që djemtë se sa vajzat të martohen herët, dhe e kundërta ishte e vërtetë në lidhje me gjasat që vajzat të martohen herët.
- Dy e treta e pjesëmarrësve raportuan se prioriteti më i zakonshëm i tyre ishte arsimimi, pasuar nga argëtimi dhe punësimi.
- Përqindjet më të larta të të rinjve në Elbasan, femrave dhe atyre të moshës 15-18 vjeç kanë prioritet aktual arsimin në krahasim me homologët e tyre përkatës.
- Përqindje më të larta të të rinjve Shkodranë, meshkujve, atyre të moshës 15-18 vjeç dhe me nivel arsimor më të ulët kanë argëtimin si prioritet aktual në krahasim me homologët e tyre përkatës.
- Përqindje më të larta të të rinjve në Shkodër, femrave, të rinjve të moshës 19-30 vjeç dhe atyre me arsim të lartë kanë punësimin si prioritet aktual në krahasim me homologët e tyre përkatës.

Dëshirat e të rinjve për të përmirësuar jetën e tyre

- Më shumë se gjysma e të anketuarve do të dëshironin të vazhdonin arsimimin e tyre si një mjet për të përmirësuar jetën e tyre; gjëja tjetër më e zakonshme që të rinjtë do të donin të bënin për të përmirësuar jetën e tyre ishte të punësoheshin.

- Përqindjet më të larta të të rinjve në Elbasan, femrave, të rinjve të moshës 15-18 vjeç dhe të rinjve me arsim më të ulët dëshirojnë të vazhdojnë rrugën e tyre arsimore si një mjet për të përmirësuar jetën e tyre në krahasim me homologët e tyre përkatës.
- Përqindje më e lartë e të rinjve Shkodranë, meshkujve, atyre të moshës 19-30 vjeç dhe të rinjve me nivelin më të lartë arsimor do të donin të punësoheshin si një mjet për të përmirësuar jetën e tyre në krahasim me homologët e tyre përkatës.
- Problemi i identifikuar më shpesh nga të rinjtë në komunitet ishte ekzistenca dhe ushtrimi i dhunës së formave të ndryshme (psikologjike, fizike, seksuale), pasuar nga bullizmi, paragjykimi dhe mentaliteti.
- Shumica e pjesëmarrësve u shprehën se do të dëshironin që komuniteti i tyre të ishte më i kujdesshëm dhe më mirëkuptues me njëri-tjetrin, dëshira tjetër më e zakonshme ishte që të kishte prosperitet ekonomik, të ndalonte bullizmin, t'i jepej fund dhunës, të ndërgjegjësohej komuniteti.
- Më shumë se gjysma e të anketuarve thanë se ishin të angazhuar në punë vullnetare/komunitare, kryesisht në shkollë apo kishë.

8. REKOMANDIME

Bazuar në përfundimet e këtij studimi, rekomandimet tona janë si më poshtë:

- Adresimi i pabarazisë gjinore dhe stereotipizimit gjinor nëpërmjet ndërhyrjeve gjithëpërfshirëse duke filluar që në fëmijërinë e hershme.
- Është e nevojshme të trajtohet dhuna në përgjithësi dhe dhuna me bazë gjinore tek të rinjtë në Shqipëri, nëpërmjet parandalimit parësor, pra qasjeve universale që synohen të zvogëlojnë gjasat për dhunë ndaj grave dhe vajzave. Parandalimi i bazuar në reduktimin faktorët e rrezikut që lidhen me dhunën dhe/ose nxitjen e faktorëve mbrojtës që rrisin sigurinë e grave dhe vajzave të reja. Nga ana tjetër përmes programeve të përshtatura të parandalimit që synojnë të rinjtë vulnerabël që janë në rrezik më të lartë.
- Fuqizimi i grave dhe vajzave nëpërmjet ndërhyrjeve specifike gjinore dhe adresimi i shqetësimeve gjinore në zhvillimin, planifikimin, zbatimin dhe vlerësimin e të gjitha politikave dhe programeve.
- Duket se duhet bërë shumë punë me mjedisin familjar në Shqipëri, pasi është një nga burimet kryesore të dhunës tek të rinjtë. Promovimi i familjeve më të hapura, mbështetëse dhe mirëkuptuese dhe komunitete ku zgjedhja dhe diversiteti janë të mirëseardhura dhe normat shoqërore nuk kufizojnë fëmijët dhe të rinjtë.
- Ekziston nevoja për të mundësuar akses në të gjitha llojet e profesioneve për vajzat dhe djemtë, gratë dhe burrat dhe të rrisë aksesin e grave në poste të larta.
- Gjithashtu sistemi arsimor duhet të sigurojë që fëmijët dhe të rinjtë të mësojnë dhe diskutojnë rreth barazisë gjinore, trupit të tyre, zgjedhjes së lirë.
- Trajnim i personelit të kujdesit shëndetësor dhe mësuesve për barazinë gjinore dhe për të diskutuar këto çështje me fëmijët dhe të rinjtë që në moshë të re.

- Mbështetja me shërbime psikologjike për t'i ndihmuar të rinjtë që përballen me kërcënime të shumta, episode të dhunës, diskriminim, dhe marrja e masa për përfshirjen aktive të tyre në jetën ekonomike dhe sociale.
- Duhet të interesohen më shumë të rinjtë për jetën politike të vendit; pasi ata do të jenë qytetarët e ardhshëm me fuqinë për të zgjedhur dhe formësuar politikën e vendit dhe për këtë arsye shoqëria në tërësi do të përfitonte nga më shumë angazhim politik i tyre.
- Është e nevojshme të luftohet pabarazia gjinore në lidhje me pozitat drejtuese në institucionet publike duke u dhënë mundësinë grave për t'u zgjedhur në këto poste; kjo do të reflektohet pozitivisht në komunitet dhe do të ishte një tjetër përforcues i barazisë gjinore dhe faktor ndryshues i mentalitetit ekzistues.
- Ka nevojë urgjente që institucionet kryesore publike të fillojnë të bëjnë punën e tyre në lidhje me adresimin e pabarazisë gjinore, stereotipeve gjinore, diskriminimin ndaj vajzave të reja dhe grave, mentaliteti ekzistues patriarkal dhe problemet me të cilat përballen të rinjtë vulnerabël.
- Ndërhyrje do të lejonin njësitë e qeverisjes vendore, së bashku me institucione të tjera publike, për të krijuar një mjedis të favorshëm për të rinjtë që të lulëzojnë, duke u fokusuar në ofrimin e shërbimeve dhe shtrirjen ndaj vajzave dhe djemve adoleshente në zona të pashërbyera/rurale.
- Trajtimi i pabarazisë gjinore dhe diskriminimit me bazë gjinore është një ndërhyrje e shumëanshme, afatgjatë, që përfshin të gjithë aktorët socialë, në çdo nivel duke filluar nga edukimi i hershëm dhe duke vazhduar gjatë gjithë jetës. Për këtë qëllim, ka nevojë për avokimin e të drejtave të barabarta të grave dhe vajzave, duke luftuar praktikën diskriminuese dhe sfidimi i roleve dhe stereotipeve që prekin pabarazitë dhe përjashtimin dhe angazhim të fortë politik, fuqizimin e të gjitha palëve të interesit dhe sidomos grupet më vulnerabël.
- Mbështetja financiare për çështje të barazisë gjinore dhe të drejtave të grave duhet të jetë në zemër të strategjive të zhvillimit.

